Selçuklular ve İslâmiyet

Prof. Dr. Osman Turan

ÖTÜKEN

ÖTÜKEN

YAYIN NU: 532
KÜLTÜR SERİSİ: 262

T.C. KÜLTÜR ve TURİZM BAKANLIĞI
SERTİFİKA NUMARASI: 49269

ISBN: 978-975-437-491-9

www.otuken.com.tr | otuken@otuken.com.tr

Beşinci Basım: Ötüken 1999
12. BASIM

ÖTÜKEN NEŞRİYAT A.Ş.®
İstiklâl Cad. Ankara Han 65/3 • 34433 Beyoğlu-İstanbul
Tel: (0212) 251 03 50 • (0212) 293 88 71 - Faks: (0212) 251 00 12

Kapak Tasarımı: Zafer Yılmaz

Dizgi-Tertip: Ötüken

Kapak Baskısı: Pelikan Basım

Baskı: ÇINAR MATBAACILIK VE YAY. SAN. TİC. LTD. ŞTİ.
Yüzyıl Mah. Matbaacılar Cad. Ata Han No:34 K:5
Bağcılar / İSTANBUL Tel: (0212) 628 96 00
Sertifika No: 45103

İstanbul- 2021

Kitabın bütün yayın hakları Ötüken Neşriyat A.Ş.'ye aittir.
Yayınevinden yazılı izin alınmadan, kaynağın açıkça belirtildiği akademik çalışmalar ve tanıtım faaliyetleri haricinde, kısmen veya tamamen alıntı yapılamaz; hiçbir matbu ve dijital ortamda kopya edilemez, çoğaltılamaz ve yayımlanamaz.

Prof. Dr. Osman Turan; Türkiye Cumhuriyeti'nde Selçuklu tarihçiliğinin kurucularından kabul edilen Osman Turan, 1914 yılında Trabzon'un Çaykara ilçesine bağlı Soğanlı köyünde doğdu. İlkokulu Çaykara'da, ortaokulu Bayburt'ta okudu. Liseyi ise Trabzon'da başlayıp Ankara'da bitirdi. Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Ortaçağ Tarihi Kürsüsü'nde Fuat Köprülü'nün talebesi oldu ve Fakülteden mezun olunca aynı kürsüde asistanlığa intisap etti. Yayınevimiz tarafından yeniden neşredilen *12 Hayvanlı Türk Takvimi* adlı teziyle doktor unvanını kazandı (1941). 1944 yılında doçent, 1951 yılında da profesör oldu. Hocası Fuat Köprülü gibi Demokrat Parti saflarında siyasete atıldı. 27 Mayıs hareketinden sonra tutuklandı ve Yassıada'da on altı ayı aşkın bir süre tutuklu kaldı. 1965 yılında Adalet Partisi'nden Trabzon Milletvekili seçildi. Genel Başkan Yardımcılığı'na kadar yükselmesine rağmen parti yöneticileriyle geçinemedi ve siyasetten çekildi. Siyasetten çekildikten sonra ilmî çalışmalar yapmak için daha çok imkân ve zaman buldu. Eserlerinin çoğu bu dönemde neşredildi. Müstakil eserler haricinde metin, vakfiye, vesika neşretmiş; İslâm Ansiklopedisi'ne geniş maddeler; yabancı dergilere sayısız makaleler yazmıştır. Bunlardan başka gazete ve dergilerde Türkçe olarak yayımladığı günlük makale ve fıkralar da hayli kabarıktır. "Ortaçağda Türkiye İktisat Tarihi" üzerinde çalışmakta olduğu sırada vefat etti (17 Ocak 1978). Osman Turan tarihçiliğinin ilk demlerinden itibaren mecburi ve bakir bir sahasını, Selçuklular dönemini ele almış, siyasî, iktisadî, manevî ve mefkurevî veçhelerini kuşatarak adeta baştan inşa etmiştir. Uzun süre Türk Ocakları başkanlığı yapan Prof. Dr. Osman Turan, kitaplarıyla olduğu gibi konuşmalarıyla da çevresinde bir gençlik halesi oluşturmuş, onlara tarih ve medeniyet şuuru kazandırmıştır.

Yayınevimiz tarafından yayımlanan kitapları:

- *Türk Cihan Hakimiyeti Mefkuresi Tarihi* (26. Baskı, Şubat 2017)
- *Selçuklular Tarihi ve Türk - İslam Medeniyeti* (20. Baskı, Ekim 2016)
- *Doğu Anadolu Türk Devletleri Tarihi* (10. Baskı, Aralık 2013)
- *Selçuklular Zamanında Türkiye* (14. Baskı, Nisan 2016)
- *Oniki Hayvanlı Türk Takvimi* (4. Baskı, Mayıs 2016)
- *Türkiye'de Manevi Buhran - Din ve Laiklik* (2. Baskı, Aralık 2011)
- *Selçuklular ve İslamiyet* (9. Baskı, Temmuz 2015)
- *Türkiye'de Siyasi Buhranın Kaynakları* (4. Baskı, Mart 2017)

İÇİNDEKİLER

Bu Eser Münasebetiyle 11
Türkler ve İslâmiyet 17
İslâmdan önceki dinî durum 18
Yabancı Dinler 21
İslâmiyetin zuhûru 24
Türkler ve İslâmlar 26
İslâmlığın yayılması sebepleri 28
Türklerin İslâmlaşması ve İslâm dünyası 29
Selçuk istilâsının ehemmiyeti 31
Türk hâkimiyetinin karakteri 34
Millî harsın ihmali 37
Millî harstan kalan unsurlar 41
Selçuklular Zamanında Türkiye 47
I. Türk muhâcereti ve ilk Anadolu akınları 48
II. Türklerin Anadolu'ya yerleşmesi 50
III. Türkiye Selçukluları Devletinin kuruluşu 53
IV. Süleyman-şâh'dan Kılıç Arslan'ın ölümüne 56
V. Buhran ve Orta Anadolu'ya çekiliş 59
VI. Hâkimiyet mücadeleleri ve Kılıç Arslan'ın zaferi 62
VII. Türkiye Selçuklularının ikbal devri 64
VIII. Moğol istilâsı ve inhitat 67
IX. Beyliklerin teşekkülü ve Uçların Türkleşmesi 69
X. Selçuk Devleti ve Halk 73
XI. Selçuk Türkiyesinin iktisadî ve medenî yükselişi 77
Türkiye Selçuklularında Toprak Hukuku 81
Selçuk Kervansarayları 103
Selçuklular Zamanında Sivas Şehri 125
Orta Çağlarda Türkiye-Kıbrıs Münasebetleri 137
I. İslâm-Bizans Devri 137
II. Selçuklular ve Kıbrıs 141
III. Beylikler zamanında Kıbrıs ve Anadolu 147
Satuk Bugra Han Menkıbesi ve Tarih 155
Reşîd üd-din ve Türk Tarihi 193
Irak Türkleri Meselesi 201
I. Dış Türklerin Durumuna Dair 201
II. Irak Türkleri 203
III. Irak Türklüğünün Karanlık Devri 205
IV. Türk-Arap Dayanışması 207

İndeks 210

Anadolu'da
Türk Vatanı (1071, Malazgirt)
ve
Türk Devleti(1075, İznik)nin Kuruluşu
900. Yıl Dönümü
Hâtırasına Armağan

Bu Eser Münasebetiyle

Eski birçok kavim, din ve kültürlere yurt olan veya bunların ülkeler-arası mübadelelerine köprü vazifesi gören Anadolu, Selçuklu istilâsı ile, tarihinde ilk defa, ânî ve küllî bir inkılâba marûz kalmış; ırkî, dinî ve medenî sîmasını değiştirmiş; kadîm devirlerde görülmemiş bir millî ve manevî birliğe kavuşmuştur. Bu inkılâp Türk, İslâm ve dünya tarihleri bakımından ne kadar azîm bir ehemmiyet arzetse de modern ilmin ihmâline uğraması ve karanlıktan kurtulup aydınlığa kavuşturulamamış bulunması da o derece hazîndir. Bütün ilim âlemini ilgilendirmekle beraber bu vazîfe ve mes'ûliyetin Türklere aid bulunduğu âşikârdır. Husûsiyle bu büyük ve şerefli hâdisenin 900. yıl dönümü yaklaşırken atalarımızın, derin bir mefkûre ve hamâsetle, kurdukları Türk vatanı ve devletinin tarihini aydınlatmak ve destânî hikâyesini yazmak gerekirdi. Bu uğurda çalışır ve bir takım eserler neşrederken bu kitabı çıkarmanın da gayeye uygun bulunduğundan eminiz.

Filhakika bu eser, Selçuklu devrinin sistemli bir tarihi olmamakla beraber, onunla alâkalı çeşitli mevzu ve meseleler üzerinde yapılmış birtakım araştırmaları bir arada toplamak sûretiyle devrin aydınlanmasına yardım edecektir. Bu tedkîklerin ekserisi neşredilmiş olmakla beraber, okuyucusu mahdut dergilerde kaldıkları ve dağınık bir hâlde bulundukları için bunların toplanması bir ihtiyaca cevap teşkil eder. Eserin birinci bahsi olan "*Türkler ve İslâmiyet*" aynı zamanda bir giriş mâhiyetinde olup, adının da gösterdiği üzere, çok mühim bir meselenin umumî bir terkibidir. Bu sebeple, bazı dostların ısrarı üzerine, bu konferans metni, 25 yıl önce, Fakülte dergisinde basılmış; bilâhare da daha geniş yayılması arzusu belirtilmiş ve bu eser onun tekrar neşrine vesîle olmuştur. İkinci bahsi teşkil eden "*Selçuklular Zamanında Türkiye*" kısmı, Anadolu'nun fethinden Beylikler devrine kadar uzayan asırların tarihini, anahatları ile meydana koymak için yazılmıştır. Esasen bu kısım Cambridge Üniversitesinin neşrine giriştiği bir İslâm tarihine, yedi yıl önce vâki talep üzerine, yazılmış olup, eser henüz çıkmış ve şimdi bu kitap ile de Türk efkârına sunulmuştur.

Türkler ve İslâmiyet[1]

Yeni bir din veya medeniyetin kabulü, cemiyet içerisinde inanış, düşünüş ve yaşayış gibi türlü bakımlardan husûle getirdiği derin değişiklik ve inkişaflar dolayısıyla bir kavmin tarihinde en mühim bir hâdise olmak vasfını daima muhafaza eder. Böyle bir inkılâpla kavimlerin mevcudiyetlerini koruduğu veya yeni bir hızla ileri bir seviyeye eriştirdiği, yahut da bünyelerini sarstığı veya bir istihaleye maruz bıraktığı hakkında tarihî misaller göz önüne getirilecek olursa, böyle bir hâdisenin milletlerin mukadderatı bakımından ne kadar şümûllü bir mânâ taşıdığı kolaylıkla anlaşılır. Türkler, tarihleri boyunca, kısmen de olsa, değişik âmiller neticesinde birkaç defa din ve medeniyet değiştirmek veya daha mühim olarak, bazan aynı çağda birbirinden farklı din ve medeniyetler çerçevesinde yaşamakla, başka kavimlere nazaran çok farklı bir tarihî oluşa ve daha hususî bir içtimaî bünyeye maliktirler. Bu keyfiyet, aşağıda işaret edeceğimiz, diğer daha bazı âmillerin iştirakiyle de, kültür tarihimizin, millî tarihin maddî azametine muvâzî bir millî gelişme göstermesine engel olan ve onu kesinti ve sarsıntılara uğratan başlıca sebepleri teşkil eder. Bununla beraber Türklerin İslâm medeniyetine toptan girişleri, diğer din ve medeniyetlere intisaplarından farklı olarak, doğurduğu büyük ve müsbet neticeler itibariyle, yalnız Türk ve İslâm tarihinin bir dönüm noktasını teşkil etmekle kalmaz, dünya tarihinin de en büyük hadiselerinden biri sayılacak bir ehemmiyet taşır. Bu büyük hâdisenin cereyan ettiği şartlarla oluş tarzı ve bunun millî bünye üzerinde husûle getirdiği müsbet veya menfi neticenin tedkikinden hâsıl

[1] Bu mevzuun şümûl ve ehemmiyeti, makalemizin ancak en umumî esasları ve hususî görüşlerimizi belirtecek bir mâhiyet almasını gerektirmiş ve bu münasebetle tafsilât ve tahlillere girişilmemiş; bibliyografya gösterilmemiş; bu hususlar bu mevzu için hazırlayacağımız bir esere bırakılmıştır. Bir konferansın metni olan bu makale *Dil, Tarih ve Coğrafya Fakültesi Dergisi*'nde çıkmış (Ankara 1946, C. IV., Sayı 4) olup, mütevâzi hüviyetine rağmen, Avrupalı meslekdaşlarım tarafından eserlerinde kullanılmıştır.

olacak ilmî kanaatlerin, girmekte olduğumuz Avrupa medeniyeti karşısında alacağımız vaziyeti tâyin ve yürümekte olduğumuz yolu kontrol etmekte bize bazı tecrübî dersler vereceği, bazı hususlarda rehberlik edebileceği dolayısıyla, amelî bir gayesi de olacağına dikkatimizi çekmemiz icabeder. Türkler ve İslâmiyet mevzuu altında temas edilmesi gereken meseleleri, Türklerin İslâm medeniyeti ve İslâm medeniyetinin Türkler üzerinde icrâ ettiği tesirler gibi iki esasa ircâ ederken bu keyfiyet bizi, zarurî olarak, Türklerin İslâm'dan önce inanış, düşünüş ve yaşayış bakımından nasıl bir kavim olduğu, İslâm olduktan sonra ne gibi değişiklik ve inkişaflara uğradığı, aynı veçhile Türklerin İslâmlaşmasından önce ve sonra İslâm âleminin nasıl bir vaziyette bulunduğu ve ne gibi bir istikamet aldığı hakkında umumî ve sentetik bir görüş sahibi olmağa sevkeder. Böyle bir görüşe sahip olmaksızın Türklerin İslâm dünyasındaki mevkileri ile İslâmiyeti ne suretle kabul ettikleri, böylece İslâm tarihinin takip ettiği gelişme anlaşılamaz.

İslâmdan önceki dinî durum

İslâmiyet, X'uncu asırda, Türkler arasında umumî ve millî bir din haline gelmeden önce Türk halkları din bakımından bir parçalanma manzarası gösterir. Moğolistan'dan Tuna boylarına kadar geniş bozkır sahası içerisinde yaşayan göçebeler millî *Şamanî* dini ve kültürü çerçevesinde bulunuyorlardı. Siyasî bakımdan ancak Hiung-nu ve Göktürkler idaresinde bir birlik teşkil eden bu geniş bölgeler halkı düşünüş ve yaşayış itibariyle, daha *Herodot*'tan başlayarak, İslâmiyet'in yayılışına kadar kültür vahdetini muhafaza ediyordu. Fakat bu sahayı dünya ile bitiştiren Şarkî Türkistan, Mâverâünnehir, Hazarlar ülkesi gibi yerlerde yaşayan ve eskidenberi yerleşik bir hayat geçiren Türklerin çok eski zamandan beri yabancı din ve kültürlerin tesirine maruz kaldığı gözükmektedir. Husûsiyle Şarkî Türkistan ve Mâverâünnehir'de Milâdın IV'üncü ve VI'ncı asırlarında *Buda, Zerdüşt, Mani* ve *Hıristiyan* dinlerinin nüfuz etmiş ve yerleşmiş olduğuna dair çağdaş kaynaklarda hayli vesikalar mevcuttur. İslâmiyet'in bu sahalara yayıldığı zamanlardır ki, henüz millî *Şamanî* dinini muhafaza eden ve yerleşik hayata geçen Uygur, Hazar ve Bulgar adlarını taşıyan Türk halkları bu âlemin doğu ve batı uçlarında ilk defa olarak yabancı din ve kültürlere geçmeğe başlamışlardır. Dikkate şâyândır ki, *Cüveynî*'nin, tarihî vak'ayı efsanevî bir tarzda nakleden rivâyetine göre, Uygurlar arasında Manihaizm *kamları* yâni Şamanî dinindeki Türk rahiplerini tamamiyle ortadan kaldırmak, yenmek suretiyle yerleştiği halde, İslâm coğrafyacılarının sarih ifadelerinden anlaşıla-

Selçuklular Zamanında Türkiye

Büyük Selçuklu İmparatorluğunun kurulması ve Türklerin İslâm dünyasına hâkim olmaları İslâm medeniyeti ve Müslüman kavimleri tarihinde bir dönüm noktası teşkil eder. İslâm dünyası iç ve dış buhranlara düşer ve Selçuklular taze bir kuvvetle bu âlemi siyâsî birliğe kavuştururken İslâm medeniyetine de, getirdikleri yeni unsur ve müesseseler sâyesinde, bir hayatiyet bahşettiler ve onu yeni bir safhaya eriştirdiler. Büyük Selçuklu imparatorluğunun kuruluşu ile husûle gelen inkılâblardan biri de, hiç şüphesiz, Yakın Şarkın ve husûsiyle Anadolu'nun fethi ve Türkleşmesidir. Eski birçok kavimlere yurd ve medeniyetlere sahne olan veya bunların üç kıt'a arasında mübâdelesinde bir köprü vazifesi gören *Anadolu, yerli unsurların tesirlerine rağmen, tarihinde ilk defa olarak, ırk, din, dil, kültür ve sanat bakımlarından küllî bir inkılâba uğramış ve çehresini değiştirmiştir.* Selçuk İmparatorluğunun kuruluşu, İslâm medeniyeti ve Türk tarihi bakımından nasıl bir ehemmiyet arzederse, bu imparatorluk ile devamlarının yıkılışından sonra, İslâm Medeniyeti ve kavimlerinin mevcudiyetlerini muhafazada, bazı Müslüman ve Hıristiyan kavimlerinin kaderlerini tâyinde de, Anadolu'nun Türkleşmesi o derece bir ehemmiyet taşır. Bu husus için sadece Osmanlı İmparatorluğu'nun menşe'lerini ve tarihî rolünü hatırlamak kâfidir. Bu derece ehemmiyetine rağmen Selçuklular tarihi karanlıklar içinde kalmış ve hattâ tarihî mânâ ve şumûlü daha yeni kavranmağa başlanmıştır[1].

[1] Bu yeni görüş için bir derece bak. F. Köprülü, *Türkiye Tarihi,* İstanbul 1923, s. 149-156; J. Sauvaget, *Introduction a l'histoire de l'Orient musulman,* Paris 1943, p. 140; Osman Turan, Bu kitabın birinci bölümü. Bu fasıl bizim "*Selçuklular tarihi ve Türk-İslâm medeniyeti*" adlı eserimizden (Ankara 1965) önce yazılmış olup burada yeni görüş ve tafsilât vardır.

I. Türk muhâcereti ve ilk Anadolu akınları

Türkiye Selçukluları Devleti İran'da 1040 yılında kurulan Selçuklu İmparatorluğu'ndan otuz beş yıl sonra, 1075'de, teşekkül etmiştir. Bu hâdise, 1071 Malazgird zaferini müteâkib, büyük bir Türk nüfusunun Anadolu'ya göçmesile mümkün olmuştur. Anadolu'ya Çağrı Bey'le, 1018'de, başlayan ve 1040 yılına kadar devam eden Oğuz akınları bir *keşif hareketi*nden ileri bir tarihî ehemmiyet arzetmez. Lâkin imparatorluğun kuruluşundan Malazgird muharebesine kadar süren otuz yıllık gazâ ve savaşlar, Anadolu'da Bizans mukavemetini kırmak ve *burada yerleşme imkânlarını hazırlamak* bakımından büyük bir mânâ taşır. Selçuk İmparatorluğu'nu, kuruluşundan beri, uğraştıran meselelerden biri de yurd bulmak ve beslenmek zorunda kalan kesif Türkmen göçebelerini bu ülkede yerleştirmek idi. Filhakika Sultan Tuğrul-beg (1040-1063), Alparslan (1063-1072) ve Melik-şâh (1072-1092) gibi büyük sultanlar, Selçuk devleti için, bir emniyetsizlik ve asayişsizlik âmili de olan, Türkmen kütlelerini Anadolu gazâlarına sevk etmekle hem İslâm ülkelerini akınlardan kurtarıyor; hem Bizans'a karşı büyük bir kuvvet kazanıyor ve hem de bu uruğdaşlarına yurt ve geçim sağlıyorlardı. İşte Anadolu'nun fethi ve Türkleşmesi bu siyâset ve zaruretlerin bir neticesi olarak tecelli etmiştir. Türk devlet telâkkilerine ve göçebe feodalizmine vâkıf olmayan İslâm hükümdarları, Türkmenlerin akın ve yağmalarından dolayı, Türk ve İslâm sultanı sıfatıyla, başlangıçta, hep Sultan Tuğrul-beg'i mes'ûl tanımışlar ve bu sebeple ona şikâyette bulunmuşlardı. Nitekim Diyarbekir'in Mervânî emîri Nasr ud-devle(ölümü 1061)nin böyle bir şikâyeti münasebetiyle Tuğrul-beg: *"Kullarımın memleketine geldiğini haber aldım; sen bir hudud* (sugûr) *emîrisin, onlara mal verip kendilerinden kâfirlere* (Bizanslılara) *karşı faydalanmalısın. Zira onların maksatları Ermeni beldeleridir"*[2] cevabiyle Selçuklular'ın siyâsetine ve Anadolu'nun fethi sebeplerine dair güzel bir fikir verir. Türkmen istilâ ve yağmalarının İslâm memleketlerinde buhranlar doğurması ile Halîfenin, meşhur âlim Mâverdî ile gönderdiği mektup ve elçinin sultanla görüşmeleri çok dikkate şâyândır. Gerçekten, bu vasıta ile yapılan şikâyetler karşısında, Tuğrul-beg: *"Benim askerlerim* (kavmim) *pek çoktur ve bu memleket onlara kifâyet etmemektedir"* demiş, elçi de : *"Bütün dünyayı alsanız yine de size ve askerlerinize* (göçebe Oğuzlara) *kâfi gelmeyecektir"* mukabelesinde bulunmuş ve sultan da tekrar: *"Eğer adamlarımdan* (Türkmenlerden) *aç kalanlar kötülük yapı-*

[2] İbn ül-Esîr, *Târih,* Kahire 1306, IX, s. 136; Baybars el-Mansûrî, *Zubdet ül-Fikret,* Feyzullah Ef. No: 1459, 69 b.

Türkiye Selçuklularında Toprak Hukuku

Mirî Topraklar ve Hususî Mülkiyet Şekilleri*

I.

Selçukluların İslâm ülkelerine hâkim olmalariyle İslâm medeniyeti ve Müslüman kavimlerinin tarihinde yeni bir devir açıldığı, siyasî bakımdan olduğu gibi içtimaî, iktisadî ve kültürel bakımdan da büyük değişiklikler vukubulduğu halde bu büyük hâdise, maalesef, henüz tarihî ehemmiyetiyle mütenasip bir araştırma mevzuu olmamış, hattâ yalnız Türk ve İslâm kavimlerinin değil, dünya tarihinin de dönüm noktalarından biri olan Selçuk istilâsı ve bunun neticeleri ancak pek yeni kavranılmaya başlanmıştır[1]. Büyük Selçuklu İmparatorluğu'nun kurulmasıyla başlayan ve Osmanlı imparatorluğunun son asrına kadar, her sahada devam eden *devletçilik* siyaset ve zihniyetinin en bâriz ve hayrete şâyân tecellîleri, şüphesiz toprak idaresi ve hukukunda vukubulmuştur. Eski Türk askerî teşkilât ve an'aneleri üzerinde kurulan Selçuklu imparatorluğu, kendinden önceki İslâm devletlerinden farklı ve ilk defa olarak, kölelere ve ücretli askerlere dayanan ordu sistemini imparatorluğun idaresi ve büyük askerî gayeleri için kifâyetsiz telâkki ederek idaresi altında bulunan bütün ülkeleri eski Türk askerî esaslarına göre teşkilâtlandırırken *askerî iktâları* ihdas etmek sûretiyle askerlikte ve toprak idaresinde yeni bir sistem vücûda getirdi. Esası, muayyen toprak parçaları üzerinde, devlete ait vergilerin kısmen veya tamamen, hizmet karşılığı olarak, ordu mensuplarına terkedilmesinden ibaret olan bu iktâ sistemi İslâm ülkeleri toprakları için hukukî değil, sadece idarî

---

* 1948 Temmuz'unda Paris'te toplanan XXI. Milletlerarası Şarkiyatçılar Kongresi'ne sunulan tebliğin aslıdır. Selçuklu iktâ'ı hakkında hazırladığımız tedkikin bir kısmını teşkil eder.

1 Misal olarak J. Sauvaget'nin *Introduction à l'histoire de l'Orient Musulman,* Paris 1943, p.. a140; Osman Turan, "Türkler ve İslâmiyet" (*D.T.C.F. Dergisi,* IV, s. 4) zikredilebilir.

bir değişikliktir. Toprak idaresinde askerî hizmet esasına göre tatbik edilen bu yenilik, ilim âlemince az çok malûm olmakla beraber henüz ciddî bir şekilde tedkik edilmiş değildir[2]. Burada, yakında neşredeceğimiz bir eserde, tedkik etmiş olduğumuz Selçuklu iktâ'ı ile meşgul olmayacak, sadece Selçuklu Türkiye'sinde bu iktâ sistemiyle birlikte tatbik edilen ve bugüne kadar ilim âleminin dikkatini çekmemiş olan toprak hukukundaki değişikliğin, yani bütün memlekete şâmil *mîrî toprak sistemi*nin mevcudiyeti üzerinde duracak ve devletin bazı kayıt ve şartlara göre tanımış olduğu *hususî toprak mülkiyeti* şekillerini meydana koyacağız.

Askerî iktâlar, mâhiyeti icabı, hukukî durumu *öşrî* ve *harâcî* olarak tesbit edilmiş olan yani müslim ve gayr-i müslimden mülkiyet hakkı tanınmış bulunan veya mülkiyeti doğrudan doğruya devlete ait olan topraklar üzerinde kurulabileceğinden, Büyük Selçuklu imparatorluğu, hüküm sürdüğü eski İslâm ülkelerinde, şeriatın kuvvetle müdafaa ettiği hususî toprak mülkiyetine dokunmadı ve yeni fethedilen Anadolu topraklarında olduğu gibi, buralarda da toprakları devletleştirme imkânını bulamayarak veya buna lüzum da görmeyerek sadece yeni bir idarî sistem, *askerî iktâlar,* kurmakla iktifa etti. Bundan dolayı elimizde bulunan çok mütenevvi kaynaklarda toprakların Selçuklular tarafından devlet mülkü (*mîrî*) haline getirildiğine dair bir kayda rastlanamaz. Bu münasebetle Nizâmülmülk'ün "*Bütün mülk ve reâyâ sultanındır*"[3] ifadesi ancak yüksek murakabenin sultana yani devlete ait olduğu tarzında anlaşılmak icabeder. Halîfe Nâsır lidinillah'ın vezîri Müeyyidülmülk'ün, belki de Türkiye'de tatbik edilen mîrî toprak sisteminden ilham almak sûreti ile Ahvaz taraflarında, halîfe namına hususî toprak mülkiyetine yapmak istediği müdahalenin şiddetli bir infiale sebebiyet vermesi de böyle bir hâdisenin müslüman ülkelerinde ne kadar yabancı telâkki edildiğine bir delil olsa gerek[4]. Hattâ Osmanlı devrinde Kürtlerle meskûn bazı Şark vilâyetlerinin *mîrî topraklar* rejimine tâbi tutulmaması keyfiyetini de biz buraların daha önce İslâm hudutları içerisine girmiş olmaları dolayısıyla İslâm hukukuna göre taayyün etmiş bulunan hukukî durumlarının daha Selçuklular zamanında kabul edilmiş olması ile izah etmek istiyoruz. Tabiatiyle burada Abbasî devrinde teessüs eden İslâm hukukunun toprak ahkâmının Selçuklular devrinde de câri olduğunu kabul etmekle iktifa edeceğiz.

---

2 F. Köprülü "Bizans müesseselerinin Osmanlı müesseselerine tesiri" adlı makalesinde Selçuk iktâ'ı hakkında kısa ve toplu bir malûmat vermişti. Çıkaracağımız "*Türk siyâsi Feodalizmi tarihi*", Osman Turan, İktâ (*İslâm Ansiklopedisi*), eserimizde incelemiş bulunuyoruz.

3 *Siyaset-nâme,* nşr. Schefer, s. 28; nşr. Tahran, s. 22.

4 Râvendî, *Râhat us-sudûr,* GM neşri, s. 381; Nahçevânî, *Tecârib üs-Selef,* nşr. Tahran, 1934, s. 331.

Selçuk Kervansarayları[1]

Selçuk kervansarayları, XIII'üncü asırda, Türkiye'nin iktisadî vaziyetini, memlekette cereyan eden ticarî faaliyetleri ve devletin bu hususta takip etmiş olduğu siyaseti anlıyabilmek için üzerinde durulması gereken çok dikkate şâyân bir mevzudur. Selçuk tarihinin hemen her meselesi ve her mevzuu gibi bunlar da, kitâbeleri ve mimarî ehemmiyetleri hakkındaki tasvirî mâhiyette mahdut bazı yazılar istisna edilecek olursa, henüz tarihî bakımdan ciddî hiçbir tedkike tâbi tutulmamıştır ki, bunların mühim sayılacak olanları yeri geldikçe burada zikredilecektir. Uzaktan bakılınca bir kale, içlerine girildiği zaman bir yolun bir konak menzilinde kervan kafilelerinin her türlü ihtiyaçlarını karşılıyacak bir teşkilâta mâlik olan bu binalar; ne kemiyet ve ne de keyfiyet bakımından İslâm dünyasının başka bölgelerinde emsaline rastlanamıyacak bir kıymet taşırlar. Selçuk sultanları ve yüksek devlet adamları büyük ticâret yolları üzerinde hemen her menzillik (takriben 30-40 kilometrelik) mesafede bir kervansaray yaptırmışlardır. O şekilde ki, bu kervansarayların harabeleri bizim için bu devrin tarihî yollarını ve ehemmiyetlerini tesbit edecek canlı vesîkalardır. Fakat Selçuk devrinin ticarî faaliyetlerini anlamak için kervansarayların tedkiki ne kadar lüzumlu ise, kervansarayları doğuran âmilleri ana hatlariyle bilmek de o nisbette zarurîdir. Bu münasebetle bu husus için, çok umumî de olsa, burada kısa bir bilgi vermek faydalıdır.

I.

Anadolu'nun müslüman ve Hıristiyan kavimler arasında bir köprü vazifesini görüp dünya ticâreti bakımından büyük bir ehemmiyet kazanması Selçuk istilâsının mes'ûd neticelerinden biridir. Memleket Bizans idaresinde iken

[1] Bu makale *Belleten* (*Belleten*, 1946, sayı 39'da neşredilmiştir.)

dünya ticaretinin aldığı istikamet ve içerisinde bulunduğu şartlar bu topraklar için hiç de müsait değildi. İslâm ve Hıristiyan âleminin çarpışma sahası olan Anadolu, bu münasebetle muntazam ve geniş ticarî münasebetlere elverişli olmadığı gibi, harplerin verdiği tahribat da iktisadî inkişafa engel idi. Bundan dolayı asırlarca medenî İslâm memleketlerinde rağbetle aranan Şimalin kürkleri, bütün İslâm devletlerinin ordularını besliyen ve yüksek sınıfların saraylarını dolduran köle ve câriyeleri, en yakın ve tabiî bir yol olan Anadolu'dan değil, ancak Harezm ve İran vasıtasiyle gidip İslâm ülkelerine dağılıyordu. Diğer taraftan karayolları gibi, XI'inci asra kadar, deniz yollarının aldığı istikamet de Anadolu'yu tamamiyle bunların yarattığı ticarî faaliyetler dışında bırakıyordu: Akdeniz'in doğu, batı ve güney kıyıları İslâm kavimlerinin eline geçtikten ve geçit yerleri onlar tarafından işgal edildikten sonra bu deniz bir İslâm gölü haline geldi[2]. Bu durum Avrupa'da şehir hayatını ve iktisadî imkânları felce uğratarak feodal (derebeylik) cemiyetin doğmasına sebep oldu. Bu suretle yalnız müslüman ticâretine münhasır kalan Akdeniz gemicilerinin Anadolu limanlarına uğramalarına lüzum ve imkân kalmamıştı. Müslüman hâkimiyetinde iken Akdeniz ticâretinin istikameti Orta Asya'dan Bağdad'a, oradan da Suriye limanları vasıtasiyle Afrika ve Endülüs limanlarına yöneliyordu. Bu umumî çizgiler, Bizanslılar idaresinde iken Anadolu'nun mâruz bulunduğu iktisadî gerilemenin sebeplerini izaheder.

Selçuk istilâsı Anadolu'yu İslâm dünyasının geniş iktisadî ve ticarî faaliyetleri çerçevesine sokmakla bu ülkenin tarihinde yeni bir devir açıldı. Artık cenuptaki medenî İslâm memleketleriyle şimal kavimleri arasında cereyan eden ticarî mübâdeleler için siyasî engeller ortadan kalkarak Anadolu yolu büyük bir ehemmiyet kazandı. Fakat bu vaziyet Selçuk istilâsı vukubulur bulmaz birden teessüs edemedi. Bunun için önce Bizans ve Haçlı taarruzlarını kırmak ve rakip hânedânları ortadan kaldırarak Anadolu'da millî birliği kurmak gerekiyordu. Gerçekten ancak bu şartların sağlandığı XII'nci asrın sonlarına doğrudur ki, Türkiye'de ticarî faaliyetler geniş bir ölçüde başladı ve memleket her türlü medenî gelişmeler için imkânlar bulabildi. Türklerin Anadolu'ya yerleşmeleri sırasında Akdeniz ticaretinde vukua gelen inkılâp da, Türkiye'de şimal-cenup istikametinde tekâsüf eden ticarî faaliyete muvazî olarak şark-garp istikametinde, ikinci bir faaliyetin doğmasına sebep oldu. Selçuklulardan önce İslâmlar, Hıristiyanlar'a karşı karalarda gerilerken denizlerde bir müddet daha mevkilerini muhafaza edebilmişlerdi. Fakat XI'inci asrın sonlarında İslâmlar fâtih Türkler sâyesinde karalarda tekrar ilerilemiye başladıkları zaman

[2] İbn Haldûn'un çok güzel ifade ettiği üzere "*Artık hıristiyan kavimler Akdeniz'de bir tahta parçası bile yüzdüremiyorlardı*".

Selçuklular Zamanında Sivas Şehri[1]

Sivas şehri, Selçuk Türkiyesinin büyük medeniyet merkezlerinden biri idi. Zamanın bütün tahriplerine ve her türlü ihmallere rağmen, bu güne kadar, kısmen olsun, mevcudiyetlerini muhafaza eden, millî âbideler, daha ilk bakışta, bize bu şehrin tarihî ehemmiyeti hakkında bir fikir verir. Dânişmendlilerin merkezi olan ve Selçuk sultanlarına, Konya'dan sonra, Kayseri gibi, ikinci bir payitaht vazifesini gören Sivas, ticarî ve iktisâdî müstesna mevkii ve büyüklüğü dolayısıyla, bütün Türkiye şehirlerine üstün bir durumda bulunuyordu. Orta çağ Türkiyesinde, medenî faaliyetleri bakımından, büyük bir rol oynamış olan bu şehrin tarihi hakkında, siyâsî ve askerî vak'alardan tamamile sarf-ı nazar ederek, mevcut malzemeye göre, şehir tarihi bakımından umumî bir bilgi vermeğe çalışacağız. Fakat bundan eldeki malzeme ve vesikaların şehrin tarihî ehemmiyetile mütenasip bir yekûn tuttuğu neticesini çıkarmamalıdır. Esasen Orta çağ Türkiye şehirlerinin tarihini yazabilmek için, İslâm dünyasının diğer kültür merkezlerine nazaran, kaynak bakımından çok zayıf bir durumda bulunduğumuzu hatırlamak kâfidir. Malûmdur ki, İslâm âleminin yalnız Bağdad, Şam, Kâhire, İsfahan, Buhara, Tebriz... gibi büyük medeniyet merkezleri için değil, ikinci derecedeki şehirler hakkında dahi, İslâm tarihine ait muhtelif cins kaynakların verdiği mufassal malûmattan başka, türlü zamanlarda yazılmış bir takım mahallî tarihler mevcuttur. Bunlar arasında bir şehir için yalnız bir müellif tarafından yazılmış onlarca ciltlik eserlerin mevcudiyeti gözönüne getirilirse, bu şehirlerin tarihini aydınlatmak için nekadar iyi bir durumda bulunduğumuz kolaylıkla anlaşılır. Halbuki, Orta zaman Türkiye şehirleri için, Meyyâfârkîn bir derece istisna edilirse, bu tarzda yazılmış tek bir esere rastlamak maalesef mümkün değildir. Hattâ bizzat Selçuk devletine tahsis edilmiş kroniklerin yekûnu da bir kaç sayısını geçmemektedir. Bu hal, Selçuk devleti

[1] Bu makale 1945 yılında Sivas'ta yapılması kararlaştırılmış olan Üniversite haftası münasebetiyle verilecek bir konferans için hazırlanmıştı. Bu makale *Dil, Tarih Fakültesi Dergisi*'nde (IX.4.1951) çıkmıştı.

gibi, Türkiye şehirleri tarihini yazabilmek için de ne kadar zor bir durumda bulunduğumuzu gösterir. Bununla beraber, ticarî ve kültürel ehemmiyeti Türkiye hudutlarını çok aşan, Selçuk Sivas'ı hakkında, Türk kaynaklarından başka Arap, Fars, Bizans, Lâtin ve Ermeni kaynaklarında dikkate şâyân kayıtlara rastlamaktayız ki, bunlar, bugünkü tarih görüşü ile işlendiği zaman, diğer Anadolu şehirlerine nazaran daha tatmin edici bir mahallî tarih meydana çıkabilecektir. Husûsiyle, bu şehir halkı arasında mevcut olacağını umduğumuz, eski büyük ailelerden intikal etmiş, vakfiye, ferman, berat ve sâir yadigârlar yazılacak olan bir Sivas tarihinin en sağlam malzemesini teşkil edecektir ki, bir şehir tarihi için bu cins vesikaların yerini, siyâsî hâdiseleri esas tutan kronikler, çok zaman, tutmaz. Âbideleri ve kitâbeleri dolayısiyle Sivas şehrine tahsis edilmiş olan Van Berchem ve Halil Edhem, Uzunçarşılı ve Rıdvan Nafiz ile A. Gabriel'in eserlerine bu türlü vesikalar ilâve edildiği zaman, böyle bir teşebbüse girişmek şüphesiz faydalı bir netice verecektir. Daha şimdiden elimize geçen birkaç kıymetli vakfiye, bize bu hususta kâfi bir ümit vermektedir.

Selçuk Sivası'nın Bizans Sebaste'inin yerinde mi veya başka bir yerde mi kurulduğu kat'î olarak tesbit edilememiş ise de, bu şehrin, diğer bir takım Anadolu şehirleri gibi Türkler tarafından hemen tamamile yeniden inşa edildiği şüphesizdir. Onun açık bir delili de Sivas'ta Selçuklulardan önceki devirlere ait bir iz veya eserin mevcut bulunmamasıdır. Bu, kısmen istilânın zarurî bir neticesi olarak, Bizans Sivası'nın yıkılmış olmasile izah edilebilir. Filhakika Urfalı Mathieu, Büyük Selçuk sultanı Tuğrul-beg zamanında (1059) vukubulan Anadolu akınlarından bahsederken, göçebelerin, sur ve istihkâmları olmayan, şehre hücum ederek burasını tahrip, ahalisini de esir ve katlettiklerini yazar. Bununla beraber, bu tahribin mâhiyeti ne olursa olsun, burada tafsiline imkân olmayan sebepler dolayısıyla, Bizans Anadolu'su iktisadî ve medenî bakımdan büyük bir inhitat içerisinde bulunduğu için şehir hayatı bir ilerileme değil, bir çöküntü manzarası arzeder. Bundan dolayı, Anadolu'da Selçuklular'dan önceki devirlere ait rastladığımız eserler, daha ziyâde Roma ve Elenistik çağların mahsûlüdür. Binaenaleyh, Bizans Sivası'nın böyle bir iz bırakmamış olması, işaret ettiğimiz bu umumî şartların neticesi olarak, medenî ümrandan mahrum bulunmasiyle kabil-i izâhtır.

Şehrin, Anadolu'nun destan kahramanı olan, Battal Gâzi tarafından zaptedildiğine dair tarihçe mevsûk olmayan rivâyetten sarf-ı nazar edersek, Türklerin buraya tam mânâsile hâkim olmaları, büyük Malazgirt Zaferi (1071)nin bir neticesidir. Bu zaferden bir müddet sonra Konya ve havâlisinde yerleşen Selçuk oğulları, buraların fethi ve Türkleştirilmesiyle uğraşırlarken, Dânişmendliler idaresinde bulunan Türkler de başta Niksar ve Sivas olmak üzere

DİZİN

A'şa 26
Abbasî /ler 25, 26, 95
Abbasî Devleti 26, 32
Abbasî Devri 33, 37, 82
Abbasî Hilâfeti 203
Abbasî İktâ'ı 95, 96
Abdurrahmân Bin Rebi'a 139
Abdül Melik 182, 183
Abdülkadir Bağdadî 33
Abdülkerim Mahallesi (Sivas) 134
Abdülvehhâb Gâzî 135
Abdüzzâhir 112
Abiverd 180
Abû-Nasr Sâmânî 155, 156, 157
Acara 51
Acem/ler 33, 193
Achina (Yâni Tchené) 163, 168
Achina Helou 163
Achina Poutchen 163
Adalar Denizi 148
Adana 55, 72, 121, 146
Adıyaman 67
Afganistan 179
Afrika 25, 104
Afyonkarahisar 70
Ağalar Değirmeni Mahallesi (Sivas) 135
Ağca Öge Mahallesi (Sivas) 135
Ağzıkara Kervansarayı 106
Ahi Pehlivan Zâviyesi 115
Ahiler 118, 135
Ahlat 66, 109
Ahmad Darsag 151
Ahmed Bin 'Ali 178, 179
Ahmed Gâzi, Bk. Gümüş-Tekin Ahmed Gâzi
Ahmed III. 121
Ahmed İbn Ali Togan 187, 188
Ahmed Lâkûşî 86, 88
Ahmed Refik 153
Ahmed Subaşı (Nam-I Diğer Üryan) Mahallesi (Sivas) 135
Ak Hunlar 161
Akdeniz 22, 32, 64, 65, 77, 78, 80, 104, 117, 135, 137, 139, 142, 144, 194, 195
Akdeniz Donanması 144
Akdeniz Gemicileri 104
Akdeniz Limanları 78
Akdeniz Sâhilleri 22, 65, 80, 141
Akdeniz Ticareti 104, 105, 149
Akın, H. 72
Âkif Paşa (Sivas Valisi) 132
Akkâ 146
Ak-Koyunlular 72, 152
Akliyecileri 37
Aksaray 61, 76, 79, 106, 107, 108, 110, 120, 134
Aksarâyî 85, 87, 88, 90, 110
Aksu 167
Aksueli 170
Akşehir 61, 63, 64, 74, 93, 94, 106, 111, 134
Âlâ Nur (Satuk Bugra Han'ın Kızı) 157
Alâeddin Ali Bey (Karamanoğlu) 149
Alâaddin Keykûbâd Hanı 108
Alâeddin Keykûbâd I., 66, 67, 92, 120, 129, 133, 139, 144
Alâaddin Keykûbâd Kervansarayı 106, 110, 142
Alâeddin Siyâvuş(Cimri) 71
Alaî Kervansarayı (Nevşehir Yolunda) 106
Alâiye 65, 106, 144, 147, 148, 149, 150, 151, 152
Alâiye Beyi 149, 150
Alangua Hikâyesi 196
Alaşehir (Phyladelphia) 65
Albigeois 22
Aldobrandini (İtalyan) 142
Alevîler 169
Alexis Komnenos (Trabzon İmparatoru) 55, 57, 59
Ali (Togan Han'ın Halefi) 188
Ali Arslan Han 159
Ali Baba Mahallesi (Sivas) 135
Ali Bey (Karaman Oğlu) 148, 151
Ali Bey (Uc Gâzisi) 71

Ali Kayînî (Sultan Sancar'ın Hususî Tabibi) 198
Ali Musa Rıza (İmam) 158
Ali Paşa Zâviyesi 115
Ali Şir Nevâî 40
Ali Tekin 190
Allah 15, 28, 33, 94, 122, 155, 156, 157, 158, 174, 180, 188
Alman Ordusu 61, 64
Almanya 150
Alparslan 48, 50, 52, 53, 54
Alp Arslan Bin Mehmed 94
Altay /lar 24, 161, 162, 163, 164
Altın-Köprü 203, 204, 206
Altun Dağları 166
Altun Depter 194
Altun-Aba (Argıt Hanı) 106, 111
Altun-Aba Medresesi 123
Altun-Ordu 196
Amasra 76
Amasya 58, 67, 93, 94
Amu Derya 157, 161, 181, 183, 184, 187, 189, 190
Amul(Çarcuy) 169
Amul Şat 179
Amuriye 50
Anadolu 11, 12, 13, 15, 31, 36, 37, 39, 43, 47, 48, 49, 50, 51, 52, 53, 54, 55, 56, 57, 58, 59, 60, 61, 62, 63, 67, 68, 69, 70, 71, 72, 73, 74, 75, 76, 77, 78, 79, 80, 82, 83, 84, 85, 86, 87, 88, 89, 90, 91, 96, 98, 99, 100, 101, 104, 106, 108, 110, 117, 118, 120, 121, 126, 127, 128, 130, 133, 134, 135, 136, 141, 146, 147, 148, 153, 199, 203, 204, 208, 209
Anadolu Beyleri 59
Anadolu Beylikleri 42, 71, 72, 73, 79, 147
Anadolu Bölgeleri 76
Anadolu Fethi 49
Anadolu Limanları 104
Anadolu Sâhilleri 55, 59, 142, 143, 147, 149, 150, 152
Anadolu Türkleri 57, 58, 62, 67, 68
Anadolu Türkmenleri 54
Anadolu Yaylası 59
Anamur 144
Anazarba 55
Andronikos 141
Ankara 60, 62, 64, 134
Ankara Kalesi 92
Ankara Keçileri 79
Ankara Metropolidi 76
Ankara Tiftiği 144
Anne Comnène 53, 55, 56, 57, 59, 140
Antakya 54, 57, 140
Antakya Hıristiyanları 55
Antalya 60, 61, 63, 65, 68, 71, 77, 105, 106, 121, 128, 141, 142, 143, 145, 149, 150, 151, 152
Antalya Limanı 79, 142, 144
Antalya Sâhilleri 66, 144
Antalya Savaşı 142
Arabistan 121
Aral Denizi 167
Aral Gölü 184
Arap/lar 21, 23, 26, 30, 31, 32, 33, 34, 38, 42, 44, 55, 77, 118, 126, 137, 141, 145, 162, 167, 174, 193, 195, 198, 203, 204, 205, 207, 208, 209
Arap İmparatorluğu 164
Arap Muharrirleri 168
Arapça 42, 76, 204, 207
Arazi Al-İktâiyye 85
Arazi Divân Al-Kebîr 85
Arâzî Tahrîri 90
Argun Han 87
Aristakes 50
Arrâde 109
Arslan Yusuf İbn Ali 189, 190, 191
Arslan Yürekli Richard (İngiliz Kralı) 140
Artuc 157
Artuk Beg 53, 54
Artuk/lu/lar 57, 60, 61, 64, 66, 74
Arz Al-Hassa As-Sultanî 85
Arz Us-Sultanî 85
Askerî İktâlar 82, 95
Astronomi 194
Asurî Hükümdarları 20
Atabeg İmâdüddin Zengî 61
Atabegler 38, 203
Atina Felsefe Mektebi 25

Atsız (Türkmen Yâvkiyye Begi) 54
Attaliates 53, 55, 56
Attarlar Mescidi 132
Avesta 157, 158
Avfî 198
Avrupa 13, 22, 25, 29, 37, 44, 45, 55, 61, 77, 78, 79, 80, 91, 104, 106, 128, 133, 141, 142, 145, 146, 147, 149, 150, 152, 153, 161, 165, 193, 194, 205
Avrupa Emtiası 145
Avrupa Kavimleri 45
Avrupa Kıt'ası 193
Avrupa Limanları 145
Avrupa Medeniyeti 18, 80
Avrupalı Seyyahlar 44, 190
Avrupalılar 21, 25, 45, 78
Aya Nikola Kilisesi (Antalya) 149
Ayas (Yumurtalık-Lajazzo) 150
Ayasofya 14, 86, 141
Aybeg Ed-Davâdârî (Mısırlı Türk Tarihçisi) 38, 197
Aybeg 24
Aydın ve Saruhan Beylikleri 71
Aydınoğulları 71, 147, 148
'Ayıntâb 62
'Ayn-Câlût 69
'Ayn-i Câlût Muharebesi 32
'Aynî 93, 112, 146
Azerbaycan 50, 51, 70, 76, 107, 208
Azîmî 54, 55
Âzine-Pazar Hanı 107, 117
Âzine Pazarı 117
Baba İshak 67, 76
Baba İshak İsyanı 67
Baba Resûl 68
Baba Üryan Mahallesi (Sivas) 135
Baba-Çiçek 205
Babahan 204
Bâbaî Türkmenler 68
Bâbaîler 68
Baba'lar 73
Bafra(Pabra) 62
Bağdad 27, 30, 104, 125, 128, 134, 182, 203
Bağdad Şâirleri 63
Bahâeddin Bağdadî 90
Bahaeddin Veled 123
Baingöl 177
Bakhuan 185, 186
Baktriyan 164, 189
Balasagun 170, 171, 172, 174, 176, 178, 179, 180, 183, 186, 188, 190, 191, 192
Balasagun Han /ları 173, 174, 181, 186
Balasagun Türkleri 184
Balbal 20
Baldır Pazar Mahallesi (Sivas) 135
Balkanlar 12, 22, 37, 49, 51, 52, 55, 57, 60, 63, 71, 147
Balkaş 164, 190
Bar Hebraeus 49, 50, 55, 75, 138, 140, 145
Barak Baba 76
Barkan, Ömer Lütfi 71, 84, 95
Barnaba 138
Barskaoun 170
Barthold, W. 80
Barzanî 207, 208
Basmiller 162
Basra Körfezi 187
Bataklık 205
Bâtınî 30
Bâtınî Hareketleri 35
Bâtınî Reisleri 35
Battal Gâzi 76, 126, 138, 139
Battal Gâzi Destânı 41
Baurcî 158
Bayat 203, 205
Baybars (Memlûk Sultanı) 69, 110, 112, 146, 147, 152
Baybars El-Mansûrî 48
Baycu Noyan (Moğol Kumandanı) 68
Beauvais, Vincent De 68, 80, 145
Bedel Geçidi 170
Behlül Dâne (Horasan'lı Şeyh) 93
Behramşah Karahisarı 116
Bektüzün 182
Belâzurî 138
Belh 124, 157, 176, 182, 187, 189
Belleten 12, 13, 77, 78, 79, 85, 86, 88, 90, 95, 99, 103, 111, 112, 137, 144
Berkuk (Mısır Sultanı) 128
Beruan Gölü 186

Beşbalık 166
Beşbalık Uygurları 184, 188
Beylikler / Devri 11, 42, 70, 72, 76, 80, 147, 148
Beyşehir Gölü 67
Beyşehir Havâlisi 71
Bezzazlar Han 124
Bezzazlar Hanı 129
Bibî Miriam Hanım (Ali Arslan'ın Hanımı) 159
Biga Tekin 189
Bilge Kağan 20
Bitchourine 162, 163, 164
Bitinya 54
Bitlis 109
Bizans 19, 30, 36, 37, 43, 48, 49, 50, 51, 54, 55, 56, 57, 60, 61, 62, 63, 69, 73, 74, 75, 77, 78, 82, 91, 95, 99, 100, 103, 104, 123, 126, 127, 137, 138, 149, 161, 169
Bizans Anadolusu 77
Bizans Donanması 140
Bizans İmparator (ları/luğu) 51, 54, 56, 57, 63, 142, 202
Bizanslılar 31, 48, 52, 56, 57, 58, 59, 60, 61, 63, 65, 77, 83, 104, 137, 138, 139, 140, 142
Bizans Ordusu 53, 55, 62, 63
Bizans (Sebate) Sivası 126
Blochet, E., 146
Bogomiller 22
Boğazlar 52, 56, 57
Boğuş Köyü 93
Bohemond 58
Bolu 63
Botaniates 54, 55
Boucicaut 152
Bozan 57
Bozkurt 196
Boz Ölük 205
Bratiannu 117
Brehier 58
Brestchneider 168
Broquière, Bertrandon De La Broquière 151
Brosset, M., 51
Bryannios 55
Buda 18, 20, 21, 22, 29
Budge, W., 49, 138
Budist 21, 22, 28, 75, 159, 173, 185, 194
Budist Uygurlar 21
Budist Viharalar 22
Budizm 21, 22, 173
Bugra Han (Yusuf'un Oğlu) 190
Bugra Han Hanlığı 167
Bugra Hanlar Sülâlesi 160, 168
Bugra Kara Han 172
Bugra Tekin Arslan Han 188
Buhara 22, 26, 125, 161, 165, 169, 175, 176, 177, 178, 179, 180, 181, 182, 183, 186, 187, 188, 190
Buhârî Hadîsleri 138
Bujgob (Mengücik), Emîr 51
Buku Han 168
Buldacı 57
Bulgar /lar 18, 23, 27, 33, 129, 146
Bundarî 39
Burak 155
Bursa 70
Burûciye Medresesi 131
Büveyh Oğulları 30
Büyük Han 130
Büyük Selçuklu İmparatorluğu 15, 31, 47, 52, 57, 59, 73, 81, 82, 84
Caca Oğlu Vakfiyesi (Kırşehir) 123
Cacaoğlu 85
Câhiliyye Devri 26, 38
Câhiz 21, 34, 203
Cakalu Halhalu Maçin Tchuktah 159
Câlût 147
Cambridge Üniversitesi 11
Câmi 67, 76, 79, 121, 127, 130, 132, 133, 169, 187, 203
Câmi Mahallesi Mahallesi (Sivas) 135
Câmi'üd-Düvel 193
Câmi' Üt-Tevârih 14, 41, 39, 193, 194, 195, 196, 197, 198, 199
Canard, M. 139
Cancın Mahallesi (Sivas) 135
Cancun Kapusu Mahallesi (Sivas) 135
Candaroğulları 72
Cebrail 155, 157
Cegalu Khelkhalu Maçın 159

Celâleddin Bağdadî 158
Celâleddin Harizmşâh 66
Celâleddin Hutenî 107
Celâleddin Karatay 111
Celulâ 203
Cemaleddin Muhammed Kazvînî Mescidi 132
Ceneviz /liler 105, 128, 141, 144, 146, 147, 148, 150, 152
Ceneviz Donanması 147
Ceneviz Emteası 129
Ceneviz Gemileri 149
Ceneviz Kolonisi 123
Cennet 20
Cenova 129
Cerman İstilâsı 49
Ceyhan Bölgesi 57, 61
Ceyhan Nehri 106
Ceyhun 184
Ceyhun Nehri 49, 195
Ceyhun(Oxus) 176
Cezîre-İ Frengân 144
Ch. Diehl 91, 101
Ch. Schefer 72, 178
Chalandon 53, 55, 57, 59, 60, 99
Chansons De Geste 160
Cha-Tcheou 186
Chavannes 99
Chehou (Yabgu?) 163
Che-Hou 163
Chen-Kan (Bugün Chen-Si Ve Kan-Sou) 164
Chitienmi Khan 163
Cihad Mefkûresi 29
Cihan Hâkimiyeti 33
Cihan Harbi I., 131, 205
Cihan Harbi Iı., 87
Cihânşâh (Erzurum Meliki) 66
Cilâ-Han 204
Cl. Cahen 53, 54
Cuinet 136
Cungarlar 158
Cürcan (Asterâbâd Yakınında) 162, 169, 175, 179, 183
Cüveynî 18, 168, 174
Cyrille 23
Çağrı Bey 48
Çaka 57, 58
Çanakkale 58
Çankırı 57
Çardaklı 205
Çarşu Mahallesi (Sivas) 135
Çavlı, Emir 59
Çayır 205
Çemişgezek Kalesi 66
Çepni Boyu 72
Çerçen 165
Çırak 205
Çifte Minare Medresesi (Dâr ul-Hadîs) 131
Çiftlik Hanı 107
Çimkent 166
Çin 22, 25, 26, 36, 40, 98, 157, 160, 161, 163, 164, 166, 171, 177, 185, 193, 195
Çin İmparatoru 26, 186
Çin Kaynakları 196
Çin Kültürü 20
Çin Sarayı 185
Çin Vak'a Yazıcıları 160
Çingiz Ailesi 14
Çingiz Han 19, 191, 194, 195, 196
Çingiz Moğolları 194
Çingiz Oğulları 195, 196
Çin-İ Maçin 159
Çinliler 34, 160, 161, 162, 164, 165, 166, 167, 175, 185, 188
Çukurova 72
Çu Nehri (Suyu) 163, 166, 169
Çungari 162, 163
Çungarya 164
D'ohsson 86
Dâdil Köyü 106
Dahan L., 55
Dakuk (Tavuk) 203
Dalay İdaresi 87
Dalay Teşkilâtı 87
Daniel Ada 140
Dânişmend Gâzi, Bk. Gümüş-Tekin Ahmed Gâzi
Dânişmend-İli 127
Dânişmendli Devleti 57
Dânişmendli Emîrleri 62

Dânişmendliler 57, 59, 60, 61, 62, 74, 125, 126, 127
Dardel, J., 148, 152
Dâr Ur-Râha 132, 133
Dâr Us-Sihha 130
Dâr Us-Siyâde 132
Dâr Uş-Şifâ 123, 130, 131
Dâr Uz-Ziyâfe 131, 132, 133
Da-Wo-Rong-Palar 177
Defrémery 166
Delûk 52, 62
Denizli (Laodikea) 60, 61, 63, 65, 70, 71
Depe-Göz 197
Derbend-Ağzı 94
Dervişler 27, 29, 123
Deveria 166
Devletçilik 24, 34, 35, 81, 119
Deylemliler 175, 179, 181, 182
Dicle Nehri 204
Dîdebanlar 122
Divriği 57
Diyarbekir 48, 57, 67, 92, 107, 205
Diyarbekir Artukluları 67
Doughdo 157
Dulaurier, E., 140, 149, 151
Dulgadiroğulları 72
Dutreûil De Rhins Hey'et-İ Seferiyesi 155
Dülger Mahallesi (Sivas) 135
Dza-Tehou-Ka Palar 177
Ebced Hesabı 135
Ebû 'Abdullah 180
Ebû Ali (Horasan Valisi Muhtâc'ın Torunu) 176, 179, 180, 181
Ebu Bekir Bin Ali Bin Arabşâh 38, 94
Ebu Durdâ(Sahabeden) 137
Ebu Eyyûb El-Ensârî 137, 139
Ebu Hanîfe 33
Ebû Hüseyin Simcûr 176
Ebû İbrahim İsmail 183
Ebû Nâsr Ahmed İbn 'Ali Olan Kardeşi Togan Han 178
Ebû Ömerî Osman 166
Ebu Said Bahadır Han 147
Ebû Said Gerdizî 172
Ebu Zer(Sahabeden) 137
Ebûl Abbas Taş 176
Ebûl Ferec 173
Ebu'l-Fida 129
Ebû'l-Haris Mansûr 181, 182
Ebûl-Hasan Nâsr (Sâmânî Emîri) 169, 174, 178, 184, 187
Ebul Hasan Nâsr Hükûmeti 186
Ebul Hasan Nâsr İlik Kara Han Hükûmeti 184
Ebul Hasan 184, 188
Ebûl Hüseyin (Veya Hasan) Nâsr 178
Ebûl Hüseyin 176
Ebul Muzaffer Arslan 188
Ebul Muzaffer 190
Ebulkasım 57
Ebulmuhsin Bin Ahmed Bin El-Merendî, Kadı 94
Ebussuûd Efendi 83
Efes 61
Eflâkî 71, 109, 123, 124, 145
Efrâsiyâb 168
Efrâsyâb Sülâlesi 172
Eğridir 63
Ehl-i Kitap 29
El-Bîrûnî 33
Elbistan 67, 72, 106, 107, 121, 128
Elcezire 191
Elenistik 126
El-Omarî 72, 110, 112, 114, 115
Emevî Devleti 26
Emevîler 26
Emineddin Ali Medresesi 131
Emîr Gâzî (Dânişmendli Hükümdarı) 60
Emîr-i Âdil (Nam-ı Diğer Ferrâş) Mahallesi (Sivas) 135
Emîr-i Âhur İmadeddin Ayaz Funduku 129
Endican 156
Endülüs Limanları 104
Enes Bin Mâlik 138
Enişte Hasan Paşa 121
Enverî 71, 72, 148
Ephese Konsili 140
Ephthalit 161
Erbil 14, 65, 204, 205, 206
Erbil Atabegleri 203

Erbil Türkleri 206
Ereğli 58, 130, 145, 146
Eretne Oğulları 130
Ergenekon Destânı 196
Ermeni /ler 37, 48, 52, 55, 56, 58, 62, 65, 75, 77, 91, 101, 126, 140, 141, 146, 148, 150, 208
Ermeni Asilzâdeleri 66
Ermeni İdaresi 146
Ermeni Kırallığı / Prensliği 52, 72, 148
Ermenistan 106, 115
Errân (Karabağ) Beldeleri 51
Erşed Bey (Şâir) 206
Er-Tokuş Hanı (Uluborlu) 106
Er-Tokuş Kervansaray 111
Erzen, Bk. Erzurum
Erzincan 57, 66, 93, 106, 128, 134, 145
Erzurum (Erzen) 50, 57, 64, 66, 68, 79, 106, 128, 134, 145, 205
Esedüddin Bin Yağı-Basan, Emîr 93
Eski Kapan Hanı 130
Eski-Keşaf 205
Eskişehir 58, 61, 63, 138
Espîcap 119
Esterâbâd 167
Eş'arîler 37
Eşrefoğulları 71
Evans A., 145
Evdir Han (I. İzzeddin Keykâvus) 106
Evliya 29
Evliya-Ata 166, 169, 191
Evliya Çelebi 117, 120, 122, 124, 131, 133, 134, 135, 151
Eyûb Semti 138
Eyyûbhisar 120
Eyyubîler 65, 66, 67, 120
F. Barbaros (Alman İmparatoru) 63, 64
Fagnant, E., 101
Fahreddin Ali (Selçuk Veziri) 132
Fahreddin Güneri (Gunârî, Karamanoğlu) 146
Fahreddin Mübarekşah 38, 120
Faik (Belh Ve Herat Valisi) 177, 179, 180, 181, 182, 186
Fârâb Şehri 203
Fars /lar 22, 34, 42, 126
Farsça 24, 39, 42, 69, 71, 76, 94, 124, 176, 178, 204
Fars Kültürü 42
Feleküddin Halil 109
Feodal Cemiyet 91, 128
Feodalite 77
Fergana 162, 165, 166, 167, 168, 169, 171, 191
Ferideddin Tabib Hânikâhı 132, 133
Feryâbî 190
Fırat 60
Fırat Boyları 52, 55
Fırat Nehri 62
Fırın 115, 116
Fıstık 146
Filaretos 55, 57
Finlay, G., 56, 57
Finogur Kavimleri 196
Firdevs Bey Mahallesi (Sivas) 135
Firdevsî 38, 194, 195, 197, 198
Fonduk (Han) 109, 123, 127
Fransa 79, 80, 134, 150, 194
Fransız 137, 141
Fransız İhtilâli 40
Fransız Konsolosu 131
Fransız Mahalleleri 145
Fransızca 141
Frenk /ler 144, 146, 193
Frenk Askerleri 146
Frenk Kervanı 145
Frenk Korsanları 146
Frenk Sikkesi 93
Frikya 55
Fuat Köprülü 47, 49, 58, 73, 76, 77, 82, 84, 90, 118, 122
Fuzûlî 204, 205
Gabriel (Malatya Hâkimi) 57, 58
Gabras, K. (Trabzon Dukası) 60
Gabras, Theodore 57
Gabriel, A. 107, 126
Garbî Anadolu 63, 70, 71, 79, 106, 149
Garbî Trakya Türkleri 202
Garp Türkleri 161, 170, 173, 199
Gautier De Monbeliart (Kıbrıs Kıral Naibi) 143

Gazan Han 86, 87, 88, 108, 194, 195
Gazan-Nâme 195
Gâzi Çelebi (Sinop Beyi Olan) 146
Gazne 179, 180, 189, 199
Gazneliler 178, 181, 184, 190, 191
Gazneli Mahmud 186
Gediz Vâdileri 61
Gerdizî 189, 190
Germen 193
Germiyan Oğlu Yakup Bey 114
Germiyanoğulları 71
Geyhatu 92
Gıyâseddin Keyhüsrev I., 74, 105
Gıyâseddin Keyhüsrev II., 92, 107, 108
Gıyâseddin Keyhüsrev III., 93, 109, 145
Giyaseddin Keyhüsrev Medresesi 131
Giresun 72
Girit 139
Gorgorom (Beyşehir) 111
Gorigos 148, 149, 150
Gorigos Kalesi 148
Gorigos Limanı 148
Göçebeler 18, 20, 23, 24, 29, 34, 41, 54, 76, 96, 99, 184, 198
Göçebe Oğuzlar 12
Göçebe Türkler 29
Gök-Böri 65
Gökçe 19
Gök Medrese 131, 132
Göksün 62, 115
Göktürk /ler 18, 20, 22, 23, 24, 26, 29, 73, 75, 196, 197
Göktürk Devleti 20, 23, 26
Göktürk Kitâbeleri 19, 20, 36, 98
Göynük 146
Gregoras, N., 70
Gregorie (Papa Vıı.) 55
Gregorie (Keşiş) 140
Grenard, F., 14, 155
Grousset, R. 149, 150, 151, 152, 153
Gudjet Köyü 159
Gulâm-Hâne 73
Gulât-i Şia 30, 33, 35
Guma 186
Guz 167
Gümüşhane 60
Gümüş-Tekin Ahmed Gâzî 57, 58, 59
Gürcistan 51, 64, 66
Gürcü 51, 73, 77
Gürcü-Kıpçak Ordusu 64
Gürcüler 42
Gürcü Melikesi 75
Gürgün 205
Hacı Bahtiyar Bin Abdullah (Tebrizli Tacir) 111
Hacı Zâhid Mahallesi (Sivas) 135
Hacı Zeki Mescidi 132
Haçlı İstilâları 78, 209
Haçlı Krallığı 13
Haçlı Ordusu 58, 62, 63, 147, 149, 150, 151
Haçlı Kuvvetleri 32
Haçlılar 58, 59, 60, 61, 63, 74, 140, 141, 143, 144, 146, 147, 148, 149, 150, 152, 153, 204, 208
Haçlı Seferleri 13, 78, 61, 63, 147
Haçlı Taarruzu 13
Hâfız Ebru 204
Hakan El-Türkiş 167
Ha-Kienseler 166
Hala Hatun 139
Hala Sultan 13, 139
Haleb 55, 146
Haleb Eyyubîleri 67
Haleb Türkleri 146
Halep 54, 128
Halil Zâhirî 151
Halil Edhem 126
Hamam /lar 109, 112, 115, 118
Hamdullah Kazvînî 79, 86, 88, 129, 134, 195, 205
Hamid Oğulları 71, 93, 149
Hammer 151
Hamurkesen Mahallesi (Sivas) 135
Han Arık 160
Hanefî Mezhebi 33
Hanekâh 121
Hân-ı Yağma 98
Hânikâh Üs-Sultan 132
Hânikîn 203, 205
Han-Sultaniye 204

Hao 161
Hapur Nehri 59
Harezm 104, 172, 179, 180, 183, 190, 191, 199
Harezmşâh 66, 180, 189, 191
Harput (Elâziz) 57, 134
Hârun Bugra Han (S. Bugra Han'ın Amcası) 157, 159, 177, 178, 190
Hârun Bugra Tabkaç İlik Kara Han 191
Hârun El-Reşîd (Abbasî Halîfesi) 166
Hasan Bey (Kapadokya Emîri) 58, 59, 87
Hasan Gazi 205
Hasan-Kale (Kaputru) Zaferi 49
Hasan Paşa (Vali) 121
Hasan (Satuk Bugra Han'ın Oğlu) 157
Hasan Yusuf 159
Hasan-Dağı Hasan Bey 58
Has-Han 204
Has-Kaya 205
Hasluck, F. W., 138, 139
Hastahane /ler 65, 67, 76, 79, 110, 112, 114, 130, 132, 203
Hatun Hanı (Pazar Hanı, Iı. Gıyâseddin Keyhüsrev) 107
Havvarî'ler 139
Hayton 56, 80
Hazar 18, 34, 49, 187
Hazar Denizi 184
Hazarlar 18, 19, 23, 30, 75
Hazar Türkçesi 23
Hazreti Ebû Bekir 38
Hazreti İsa 21, 139
Hazreti Muhammed 13, 26, 28, 33, 122, 137, 138, 139, 155, 156, 172, 174, 204
Hazreti Osman 137
Hazret-i Ömer 101, 137
Hazreti Peygamber, Bk. Hazreti Muhammed
Hediye Türkân (Satuk Bugra Han'ın Kızı) 158
Helenistik 77
Henri (Kıbrıs Kıralı) 144, 148
Heraklius 29
Herat 176, 179, 187
Herevî 138
Herodot 18, 19
Hetum, (Ermeni Kralı, Lampron'un Oğlu) 66
Heybeliada 202
Heyd W., 78, 116, 144, 145, 147, 150, 151
Hıristiyan 13, 15, 18, 22, 23, 24, 27, 28, 43, 47, 50, 52, 58, 65, 68, 73, 74, 75, 77, 79, 89, 91, 92, 101, 103, 105, 134, 138, 145, 149, 173, 191, 194, 195, 196, 204
Hıristiyan Çan Kavmi 72
Hıristiyan Havârîleri 13
Hıristiyanlar 37, 51, 62, 75, 77, 134, 137, 139, 149, 153
Hıristiyanlık 21, 22, 24, 25, 54, 139, 169
Hıristiyan Orta Çağı 25
Hısn Mansûr (Adıyaman) 66
Hızır 156
Hik Mâdhî 157
Himmet Sofu Mescidi Mahallesi (Sivas) 135
Hind 187, 193
Hindistan 180, 187, 189
Hint Adaları 25
Hiouen-Ts'ang 165, 173
Hişâm (Emevî Halîfesi) 138
Hiung-Nu 18
Hoca Abdullah 159
Hoca Abû-Nâsır Sâmânî 156
Hoca Ahmed Yesevî 159
Hoca Ebû Bekir 159
Hoca Hidayetullah 158
Hoca İmam Mahallesi (Sivas) 134
Hoca Mecdeddin 145
Hoca Mesud Kervansarayı 106
Hoca Muhammed Şerif 158
Hoca Muhammed Yusuf 158
Hoca Yunus (Sahil Emîri) 145
Hocent 191
Hoci-Hou 185
Hokkabaz Medresesi 131
Hokkabaz Mescidi 132
Honas (Khonde) 50
Horasan 30, 36, 49, 50, 93, 100, 160, 166, 169, 175, 176, 179, 180, 181, 182, 187, 190, 191
Hotan 158, 159, 160, 164, 167, 182, 184, 185, 188, 190, 191
Hotan Hükümdarı 186
Hotan Kırallığı 185, 186

Hou-Selo (Hou-Sé-Lo) 163
Hugo III. (Kıbrıs Kralı) 146
Hulefâ-i Râşidîn 38
Hunlar 161, 197
Hüsâmeddin Bîcâr 109
Hüseyin Mahallesi (Sivas) 135
Hüseyin (Satuk Bugra Han'ın Oğlu) 157
Ilgın 106
Iorga, N., 151
Irak 107, 117, 121, 127, 203, 204, 206
Irak Devleti 206, 207
Irak Hükûmeti 207, 209
Irak Kara Yolu 106
Irak Türkleri 14, 203, 207
Irak-ı Arab 169
Isak 60
Isak Komnenos 140
Isık Gölü (Ts'ıng-Tchi) 169
Islavlar 23
Istahrî 140
İasi (Ayaz), Emîr 51
İbn 'Ammâr (Şiî Hâkimi) 56
İbn Al-Azrak 92
İbn Arabşâh 134, 135
İbn Batûta 72, 118, 132, 134, 205
İbn Bîbî 85, 86, 90, 92, 93, 94, 106, 107, 109, 118, 120, 133, 142, 144, 145
İbn Fadlan 27, 30
İbn Haldun 77, 139, 169, 178
İbn Havkal 140, 169
İbn Haysân 190
İbn Kalânisî 55
İbn Kesîr 138, 146
İbn Khordadbih 167, 168
İbn Müyesser 140
İbn Sa'd 32
İbn Said 123, 129
İbn Şeddâd 49, 54, 146
İbn Taghri Birdi 151, 152
İbn ul-Furât 146
İbn ül-'Adîm 55
İbn ül-Azrak 92, 109
İbn ül-Cevzî 49
İbn ül-Esîr 28, 48, 49, 55, 128, 138, 141, 165, 166, 169, 172, 174, 178, 179, 181, 182, 183, 187, 188, 189, 190, 191
İbn ün-Nedîm 21, 30
İbrahim Bey (Karaman Oğlu) 151
İbrahim Yınal-Beg 49
İç Anadolu 59, 70
İçel 71, 153
İç-Oğuz 98
İdrîsî 185, 186
İktâ 56, 73, 81, 82, 85, 86, 87, 88, 89, 90, 92, 94, 95, 99
İlhan Abaga (İlhanî Hükümdarı) 69, 128
İlhanî Devleti (İlhanlı Devleti) 71, 72, 86, 87, 88, 147
İlhanî İmparatorluğu 132
İlhanîler (İlhanlılar) 22, 32, 86, 88, 107, 128, 147, 194, 195, 203
İlhanî Maliyesi 134
İli 171
İlik Han 172, 178, 180, 181, 182, 183, 184, 186, 187, 190, 191, 192
İlik Karahan Kutbuddevle 188
İlik Kara Han Şerefüddevle 188
İlyas Bey (Aydınoğlu Mehmed Bey'in Oğlu Ayaşluk Emîri) 169
İlyas (Türk Beyi) 108
İmâd'-ud-din-Bundârî 49
İmadeddin Ayaz (Emîr Ahur) 123
İmam-ı Âzam, Bk. Ebû Hanîfe
İmâretler 35, 121
İndus 179
İngiltere 79, 134, 150, 194, 206
İran 21, 30, 32, 33, 38, 39, 41, 48, 50, 53, 56, 64, 70, 86, 87, 88, 90, 95, 97, 98, 104, 106, 129, 147, 157, 168, 175, 188, 191, 194, 195, 196, 197, 198, 199
İran Hükûmeti 175
İranlılar 14, 26, 29, 30, 32, 34, 38, 44, 162, 165, 168, 198, 199, 203
İranlı Mahalleleri 145
İranlı Unsurları 31
İran Selçukluları 57
İrincin (Moğol Kumandanı) 120
İrsî Sultan 180
İsak Komnenos 53

İsen (Satuk Bugra Han'ın Oğlu) 157
İsfahan 59, 125
İsficab 177
İshaklı Hanı (Akşehir'de, Sahib Fahreddin Ali) 106
İskender 156
İskenderiye 145, 150
İskenderiye Kütüphanesi 25
İslâm Dünyası 62
İslâm Evliyaları 29
İslâm Hükümdarları 48
İslâm İdeolojisi 25
İslâmiyet (İslâmlık) 12, 14, 17, 18, 19, 20, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 32, 33, 34, 35, 37, 38, 40, 41, 42, 43, 44, 76, 81, 118, 155, 157, 159, 169, 171, 172, 173, 180, 190, 194
İslâm Medeniyeti 17, 18, 22, 25, 29, 31, 41, 47, 193, 194
İslâm Memleketleri 91
İslâm Ülkeleri 31, 49, 55, 81, 82, 83, 104
İsmailî 30
İspanya 152
İstahrî 118, 167
İstanbul 14, 15, 47, 50, 54, 55, 57, 58, 60, 62, 64, 70, 71, 72, 75, 76, 77, 80, 84, 98, 106, 115, 121, 124, 138, 139, 142, 144, 146, 148, 149, 151, 152, 153, 202, 205
İstanbul Rum Cemaati 202
İstanbul Rumları 202
İstanbul Synode 76
İstiklâl Harbi 209
İşan Hoca 158
İtalyan 79, 137, 141
İtalyanca 141
İtalyan Cumhuriyetleri 78
İtalyan Mahalleleri 145
İtalyan Tüccarları 71
İtil (Volga) Bulgarları 23
İzmir 57, 148
İzmir Limanı 148
İzmit 70
İzmit Körfezi 53
İznik 54, 57, 58, 59, 65, 70
İznik Selçukluları 56, 57
İzzeddin Keykâvus I., 92, 93, 142, 143
İzzeddin Keykâvus Iı., 120
Jahn, K., 197
Jean II. (Kıbrıs Kıralı) 151
Joinville 80
Journal Asiatique 14, 155
Juan-Juan'lar 161
Julien, Stanislas 98, 171
Justinien 25
Kadı Burhaneddin 128, 130, 135
Kadir Han 159
Kafkas 128
Kafkasya 51
Kagan 98, 99
Kahire 48, 125, 138, 146, 151, 152
Kâhta 67
Kâhta Kalesi 66
Kale Ardı Mahallesi (Sivas) 135
Kalkaşandî 110, 112, 114, 115, 129
Kalonoros Kalesi 65
Kâmileddin Mansûr Hanı 130
Kamlar 18, 19, 29
Kan-Çeu 177
Kandelor (Kalanoros) Kalesi 144
Kansu 162
Kan-Tcheou 162, 166, 167
Kanuni Sultan Süleyman 122
Kanunnâme 122
Kapadokya 59
Kapağan (Göktürk Hükümdarı) 36
Kapağan 98
Kara Balgasun 173
Kara Çelebi-Zâde 153
Kara Görgös 151
Kara Han 172
Kara Hıtay 191
Kara Hıtay Sülâlesi 177
Kara Hoca Garnizonu 164
Kara Kıtay 190
Kara Mugurt 121
Kara Türkeşler 162
Kara-Ali 204, 205
Kara-Arslan 74
Karabalgasun Kitâbesi 21
Karaçuk 203, 204
Karadeniz 49, 57, 60, 64, 65, 66, 72, 77

Karadeniz Donanması 66, 144
Karadeniz Limanı 117
Karadeniz Sâhilleri 60, 62, 63, 70
Karagedük Mahallesi (Sivas) 134
Karahanlı Devleti 22, 27, 98
Karahanlı Hânedanı 195
Karahanlılar 14, 21, 22, 28, 33, 39, 73, 171
Karakhoca 167
Karakorum 147, 157
Kara-Koyunlu/lar 72, 203, 205
Karaman 153
Karamanlı Beylikleri 71, 151
Karamanlılar 71, 72, 108, 120, 145, 148, 149, 150, 151
Karatay 90, 93, 120
Karatay (Karadayı) Köyü 116
Karatay Kervansarayı 12, 107, 110, 111, 115, 117
Karatay Vakfiyesi 90
Karatekin 57
Kara-Tepe 203, 204
Kara-Timür 204
Karavan 205
Karayimler 23
Kar-Kömüsük 205
Karluk /Lar 21, 162, 163, 164, 165, 166, 167, 169, 170, 173
Karluk Başbuğları 163
Karluk Kabîlesi 163
Karluk Reisleri 163
Karluk Türkleri 191
Karmatîler 30
Karpas Burnu 150
Kars 50, 51
Kartli 51
Kasrabâs (Üç Bulak) 167
Kastamonu 57, 60, 62, 70, 127
Kastamonu Havâlisi 72
Kâşgar 157, 158, 159, 160, 161, 166, 167, 168, 169, 177, 190, 191
Kâşgar Hanı 172
Kâşgar Hanları 186
Kâşgar Havâlisi 164
Kâşgarlı Mahmud 21, 24, 28, 30, 39, 41
Kâşgar Prensleri 159
Kâşgar Seyitleri 158
Kâşgarya 167
Kâtip Çelebi 139
Katolik Kilisesi 54, 141, 148
Kayı Boyu 199
Kaymaz Kervansarayı 106
Kayseri 50, 65, 67, 68, 69, 75, 79, 106, 107, 110, 112, 114, 115, 116, 117, 121, 123, 125, 127, 128, 129, 133, 134, 145, 152
Kazak 96, 97, 165
Keçi-Han 204
Kefe 146
Kemaleddin Fonduku 123, 128
Kemaleddin Hanı 130
Kepenek Mahallesi (Sivas) 135
Kerim Çavuş Mahallesi (Sivas) 134
Kerimeddin Aksarayî 108
Kerkük 14, 203, 204, 205, 206, 207
Kerkük Petrolleri 205
Kerkük Türkleri 206
Kervanlar ve Kervansaraylar 12
Kervânsâlâr 78
Kervansaray /lar 12, 67, 76, 78, 79, 103, 107, 109, 110, 111, 112, 115, 117, 118, 121, 123, 132
Kesik-Köprü 205
Keşiş Pierre 58
Keyhatu 87
Keyhüsrev 64, 68
Keyhüsrev Menderes 63
Keykâvus 65, 130
Keykâvûs 92, 93
Keykâvus Vakfiyesi 131
Keykubâd 67
Keykûbâd 65, 66, 108, 110
Keykûbâd Devri 69
Keykûbâdiyye 67
Keykûbâd Kervansarayı 79, 116, 120
Khalkokondylas (Bizans Tarihçisi) 134
Khokant 171
Khoniates, Niketas 141, 142
Kıbrıs 13, 78, 137, 138, 139, 140, 141, 144, 145, 146, 149, 150, 151, 152, 153, 202
Kıbrıs Haçlı Kırallığı 141
Kıbrıs Haçlıları 148

Kıbrıs Kırallığı 151, 152
Kıbrıslılar 137, 142, 143, 144, 146, 147, 148, 149, 150, 151, 152
Kılıç Arslan (Şehzâde) 70
Kılıç Arslan I., 58, 59
Kılıç Arslan II., 62, 73, 74, 75, 76, 78, 105, 106, 107, 127
Kılıç Arslan IV., 68, 85, 86, 93, 94, 109, 130
Kılıçarslan Kervansarayı 107
Kılıçarslan Ribâtı 120
Kıpçak /lar 128, 195, 197
Kırgızlar 96, 97, 165, 166
Kırım 128, 145, 146, 161
Kırım Sâhili 106
Kırım Seferi 144
Kırkgöz Hanı (II. Keyhüsrev) 106
Kırşehir 68
Kış Kezek 157
Kıtay(Liao)lar 190
Kızıl Arslan (Satuk Bugra Han'ın Oğlu) 158
Kızıl Deniz 184
Kızıl Hangarı 160
Kızıl-Ribât 203
Kilikya 52, 55, 57, 60, 62, 64, 70, 72, 145, 146, 148, 150
Kilikya Ermeni Kırallığı 67, 144
Kilikya Ermenileri 60, 71, 141, 148
Kilikya Sâhilleri 144
Kilise 13, 99, 123, 128, 140, 151
Kimekler 168
Kir Fard 93
Kişmir 185
Kitâbeler Akademisi 155
Koçhisar(Duneyser, Kızıltepe) 204
Kodâma İbn Cafer (Arap Coğrafyacısı) 166
Komnenoslar 65
Komünistler 206
Kongurtay 120
Konrad III. (Alman İmparatoru) 61
Konstantin (Kıral) 148
Konstantin Dukas (İmparator) 49
Konya 50, 54, 58, 59, 60, 61, 62, 63, 64, 65, 68, 71, 75, 77, 79, 92, 106, 108, 111, 117, 118, 121, 123, 125, 126, 128, 131, 133, 134, 144, 145, 151
Konya Ereğlisi 58
Konya Selçukluları 59
Konyalı, İ. H., 94
Korkut-Ata 199
Kossogoli 161
Kouen-Loun 164
Koz-Oğlu 204
Köhne Civan Mahallesi (Sivas) 135
Kölemenler 146
Kör Timür Yargucı 87
Köse-Dağ 68, 69
Köy-Sancak 204
Krişna 159
Kronikler 126, 189
Kubâd-Âbâd 67, 68
Kubâd-Âbâd Sarayları 77
Kuça (K'iu-Tchi) 170, 185, 186
Kuça Suyu 186
Kudatgu-Bilig 168, 173, 191
Kudüs 63, 64, 141
Kudüs Kıralı Guy De Lusignan 141
Kukyar 159
Kulca 164
Kulzum Denizi (Kızıldeniz) 159
Kuman (Kıpçak) 49
Kur'an 29, 38, 159, 190
Kurşun 146
Kuşanlar 185
Kutalmış 54
Kutalmış Oğulları 54
Kutalmış (Selçuk'un Torunu, Arslan Yabgu'nun Oğlu) 53
Kutbeddin Melik Şâh 130
Kuteybe 26
Küclük 190
Küçük Ermenistan 66, 79
Küçükhan 191
Kük-Nor 177
Külçür (Sarı Türgişler'in Reisi) 162
Kül-Tiğin (Türk Hanı) 161
Kümbetli 205
Kürt /ler 82, 205, 206, 208
Kürtçe 206, 207
Kütahya 63, 70, 71, 114
Lala Hanı 107

Lampron (Namrun) 66
Lârende(Karaman) 71, 94
Larnaka 139
Laskaris (İmparator) 65
Lâtif Kervansarayı 106
Latin /ler 126, 140, 141, 143, 144, 147, 148, 149, 152
Lâtin Donanması 140
Lâtin İmparatorluğu 142
Lâtin Kilisesi 149
Latin Kuvvetleri 148
Lâtinleşme 66
Laurent, J., 50, 52, 53, 54, 56, 101
Lebeau 57
Lefkoşe (Nikosia) 140, 151, 152
Leon II. (Ermeni Kıralı) 64, 146, 148
Lewis, A. L., 139
Lha-Sa 185
Lha-Sa Kırallığı 177, 185
Liao İmparatorları 171
Liao Sarayı 171
Liao Sülâlesi 188
Liberalisme 36
Limasol (Al-Namasûn) 146
Limasol Limanı 140
Lobnor 167, 186, 187
Louis III. St. (Fransa Kıralı) 61
Louis Mèry 144
Lozan Anlaşması 202
Lusignan, Guy De (Kudüs Kıralı) 141
Lüleburgaz 122
Lütfi Bey (Alâiye Emîri) 151
Lyon Müzesi 129
M. Cevdet 115
M. Paulin 56, 140
M. Şerefeddin Yaltkaya 146
Maarif Vekâleti 15
Machaut 149
Maçka 66
Magosa (Famagosta) 145, 150, 151, 152
Mahabhârata 159
Mahmûd (Artuklu Hükümdarı) 65
Mahmûd (Horasan Valisi) 179
Mahmud (Sebüktekin Oğlu) 182, 183, 184, 187, 188, 189, 190
Mahmud-Bey 205
Mahz-i Küfr 38
Makdisî 119
Makedonya Sülâlesi 30
Makhairas 152
Makrizî 146
Malatya 50, 58, 59, 60, 62, 67, 75, 107, 127, 145
Malazgird 63
Malazgird Muharebesi 48
Malazgird Zaferi 50, 52, 53, 126
Mâlikâneler 95
Malya Ovası 68
Manavgat 149
Manavgat Beyi 149
Mancınıklar 109
Mançuri (Chi-Wei'lerin Ülkesi) 162, 191
Mani 18, 21, 22, 29, 173
Mani Dini 21, 173
Manihaist /Ler 30, 75, 173
Manihaizm 18, 21, 22
Manuel (İmparator) 61, 63
Maraş 52, 62, 72
Maraş, 67
Marco Polo 128
Mardin 57, 134, 204
Marmara Sâhilleri 58
Marsilyalılar 144
Mas Latrie 145, 147, 148, 149, 151
Masse, H., 140
Massagetler 19
Mâverâünnehr 18, 21, 22, 23, 26, 27, 36, 40, 49, 98, 100, 118, 160, 161, 162, 169, 170, 175, 176, 180, 181, 182, 183, 186, 188, 189, 190, 198
Mâverdî 48
Me'mun İbn Muhammed (Cürcan Prensi) 180
Mecma' ut-Tevârih 174, 189
Medâyin 159
Medrese /ler 21, 27, 33, 35, 67, 76, 79, 107, 111, 119, 123, 131, 132, 203
Medrese-i Bulgarî 129, 131
Medrese-i Kemâliye 131
Medrese-i Sâhib Mahallesi (Sivas) 135
Medrese-i Selçukiye 131

Mefâhir ül-Etrâk 39, 198
Megalo-idea 13, 202
Mehmed Bey (Türkmen Emîri) 145
Mehmed Bey (Uc Gâzisi) 71
Mehmed Reis (Teke Bey) 150
Mekke 30, 33
Melik Gâzî 60
Melik Mehmed 60, 74
Melikşâh 48, 53, 54, 55, 56, 57, 64, 92, 98, 101, 203
Melissenos, N., 55
Memlûk Devleti 128, 152
Memlûk Türkleri 150
Memlûkler 32, 72, 148, 151
Memreş 108
Ménander 161
Menderes Havâlisi 61
Menderes Havzası 74
Mengücik Beyliği 66
Mengücik Gâzi 57
Mengücikler 64
Mengücik Oğlu / Oğulları 60, 62
Menteşeoğulları 71
Merke 166, 170
Mersin 148
Merv 182
Mervânî 48
Mervezî 198
Meryem (Hz. İsa'nın Annesi) 157
Mescid-i Âlem Mahallesi (Sivas) 135
Mescid-i Hacı Şah Mahallesi (Sivas) 135
Mescid-i Hoca Karaca Mahallesi (Sivas) 135
Mescid-i Mevlânâ Muhammed Mahallesi (Sivas) 135
Mescid-i Musa Mahallesi (Sivas) 135
Mescit /ler 109, 111, 118, 129
Mesisa 55
Mes'ûd (Ankara Meliki) 63
Mes'ûd I. Sultan 61, 62, 63, 64
Mes'ûd II. Sultan 78
Mes'ûd, (Süleyman-Şâh'ın Kardeşi) 64
Mes'udî 21, 30, 170, 173, 185, 186
Mesûd (Pervâne'nin Torunu) 146
Meşhed 116, 157
Mevlânâ Celâleddin Rûmî 75, 109, 123
Meydan Mahallesi (Sivas) 135
Meyyâfârkîn(Silvan) 125, 134, 204
Mezdek /Çilik 30, 37
Mezopotamya 27
Mısır 37, 56, 69, 127, 128, 141, 142, 147, 150, 151, 152
Mısır Donanması 140
Mısır Sultanı 71, 75, 150
Michaut Et Poujoulat 152
Michel 49, 51, 54, 55, 56, 101
Migne 55
Mihael (İmparator) 51, 54
Mihael (Malatya Patriği Süryanî) 75, 138, 140
Mihael (Süryanî Tarihçisi) 198
Mikdâd (Sahabeden) 137
Milletler Cemiyeti 205
Millî Misâk 205
Minorsky 51
Mîr Seyît Hâşim 158
Mir Ziyaeddin (Seyit Celâleddin'in Büyük Oğlu) 158
Mirî Topraklar 36, 82, 87
Mîrî Toprak Rejimi /Sistemi 12, 74, 82, 84, 95, 96, 99
Mirkhond 166, 178
Mirza Muhammed Haydar 166, 171
Misâk-ı Millî 205
Mismil Irmağı 133
Moğol /lar 14, 19, 22, 32, 34, 39, 40, 65, 66, 68, 69, 70, 71, 75, 80, 106, 115, 133, 146, 147, 166, 173, 194, 195, 196, 197, 198, 199, 205
Moğol Devleti /İmp. 22, 80, 194
Moğol Hâkimiyeti 88
Moğol İstilâsı 32, 43, 53, 65, 67, 69, 70, 75, 76
Moğol Sarayı 194
Moğolca 86, 194, 196
Moğolistan 18, 21, 23, 26, 147, 161, 162, 173
Molendina (Venedikli) 145
Mongoloid 198
Monofizit 37
Monoteist 19
Muâviye 137, 138, 139, 140
Muğla 71

Muhammed Askerî (İmam) 172
Muhammed Arslan (Satuk Bugra Han'ın Oğlu) 158
Muhammed El-Utbî (Tarihçi) 176
Muhammed Kazvînî 124, 132
Muhammed Olcaytu (Moğol Hanı Sultan) 86, 176, 178, 193
Muhammed Şerif 158
Muhiddin Bin Abdüzzâhir 112
Muhtâc (Horasan Valisi) 175
Muktedir (Halife) 30
Muineddin Süleyman Pervâne 68, 69, 86, 109, 145
Mu'tasım (Halife) 203
Mu'tasım 32
Mufazzal B. Ebi'l-Fazâil 146
Mugan (Moğol Kışlağı) 68
Multan 187
Muntasır 183, 184
Murat II., (Sultan) 199
Muratlı 205
Murgab Ovası 97
Musa (Satuk'un Oğlu) 186
Musevî 19
Musul 59, 61, 134, 203, 204, 205
Musul Atabegleri 61
Musul Meselesi 205
Mutezile 37
Muzaffereddin Burucerdî 132
Muzaffereddin Gök-Böri 204
Muzart Derya 167
Mübarezeddin Er-Tokuş Vakfiyesi 111
Mübârizeddin Er-Tokuş (Antalya Sü-Başısı) 144
Mübârizeddin Mehmed (Teke) Bey 149
Mübârizeddin Saru 146
Mücîrüddin Emîr-Şâh 87
Müeyyidülmülk 82
Müneccimbaşı 189, 193
Müntecib üd-dîn 124
Müslüman Kavimleri 47, 81
Müslümanlar 32, 75, 139, 159
Müslüman Oğuzlar 49
Müstevfî (Erbil Hükümdarı Gök-Böri'nin Mâliye Nazırı) 204
Myra Kasabası 149
Myriokephalon 63
Nâbiga 26
Nahçevânî 86
Narşachî M., 169
Nâsır Lidinillah (Halife) 82
Nâsr Bin Seyyar (Horasan Hâkimi) 165
Nâsr İbn Ali 172
Nasr ud-devle 48
Nasturî 21
Nayman 191
Necmeddin Candar Hanı 130
Necmeddin Muhammed El-Hatibî Medresesi 131
Necmeddin Râzi 119
Necmeddin Tusî Medresesi 131
Neffâte 109
Neft (Petrol) 205
Nesîbe Türkân (Satuk Bugra Han'ın Kızı) 157
Nesîmî 204
Ngan-Si 164
Ngo-loglar 177
Nicola (Cenevizli)145
Niğbolu 151
Niğde 58, 92, 134
Nikeforus Phokas 140
Niksar 50, 58, 60, 115, 126, 134
Nişâpur 49, 169, 176, 179, 181, 182, 183, 187
Nizameddin Hoca Vecîh 90
Nizâmeddin Hurşid Hanı 130
Nizâmeddin Yağıbasan 127
Nizâmeddin Yağıbasan Hânikâhı 132
Nizâmülmülk 95, 119
Norès, Jaque De (Antalya Garnizonu Kumandanı) 149
Nouktah Reşid 159, 160
Nuh İbn Mansûr 176
Nu'man Oğlu Leylâ 169
Nuh, Emîr 172, 174
Nuktah 159
Nuri Sait Paşa 206
Nuşacân(Nouchadjân) 168
Nymsts 177
Obruk Kervansarayı 106
Oğıız-Nâme 24, 196

Oğlan Çavuş Mahallesi (Sivas) 135
Oğuz/lar (Uz, Guz, Dokuz Oğuz, Tokuzguz, Wou-Hou, Tokuzguz) 24, 28, 30, 31, 41, 48, 167, 177, 184, 190, 191, 197, 198, 199
Oğuz Boyları 199, 203, 205
Oğuz Destânı 195, 197, 198, 199
Oğuz Han 39, 195, 197, 199
Oğuz Yabguları 27
Oğuz-Nâme 14, 38, 39, 41, 76, 196, 197, 198, 199
Oktay Kaan 66
Okyanus Denizi 52
Okyanuslar 80, 117, 135
'Omarî 71, 72, 110, 112, 114, 115, 148
Oral, Zeki 77
Orbay Hatun (Sultan İzzeddin'in Zevcesi) 146
Orhan Şaik 98
Orhon Kitâbeleri /Yazıları 19, 20, 24, 33, 40, 100, 166, 168
Orta Anadolu 53, 56, 71, 72, 76, 77, 88, 89
Orta Asya 12, 26, 27, 31, 42, 53, 75, 76, 77, 89, 95, 100, 104, 128, 133, 160, 162, 163, 164, 165, 170, 171, 183, 185, 189, 191
Ortaköy 94
Ortodoks Bizanslılar 52
Ortodoks Kilisesi 54, 101
Ortodoks Râhibleri 70
Osman Bugra Han 159
Osman İbn Ali Celâleddin 191
Osmanlı /lar 31, 44, 73, 83, 85, 95, 101, 109, 137, 147, 151, 152, 153, 199, 209
Osmanlı Beyliği 72
Osmanlı Devleti/İmparatorluğu 36, 37, 43, 47, 73, 80, 81, 83, 84, 89, 119, 121, 135
Osmanlı Devri 12, 121
Osmanlı Hânedânı 199
Osmanlı Kanun-Nâmeleri 83
Osmanlı Mimarisi 79
Osmanlı Padişahları 38, 83
Osmanlı Tahrir Defteri 134
Osmanlı Tımarı 95
Otrar 167
Ozanlar 198
Ömer (İl-Almış Oğlu) 204
Örtülü Pınar Mahallesi (Sivas) 135
Ötemiş 97
Ötüken Dağları 163
Pachymeres 70
Palas (Kapusu) Mahallesi (Sivas) 134
Pa-Lou-Kia 170
Pamir /ler 164, 166
Pamphylia 70
Pamuk Hanı 124, 129
Pa-Naglar 177
Pang Teuré 166
Papa 147, 148, 150
Papalık 55
Paphlagonia 70
Paris 12
Pasifik Okyanusu 194
Pa-si-mi (Türk Kabilesi) 162
Paşa Beg Mahallesi (Sivas) 135
Paşa Câmi Mahallesi (Sivas) 135
Patrikhâne 202
Pavlakiler 22
Pazar Hanı 117
Peçenek /ler 49, 57
Pegolotti, B. (İtalyan Seyyahı) 133
Pero Tafur 149
Pervâne Kervansarayı 106
Pervâne Ribâtı 120
Petrol 205, 206, 208
Petrüşevskiy 90
Pirenne, H., 77
Pierre (Keşiş) 58
Pierre (Kıbrıs Kıralı) 148, 149, 150, 151
Pi-Ko Ko-Han 171
Pîr Hüsnü 205
Pîr Mehmed (Karamanlı) 84
Pîrî Reis 151, 152
Pirinç 122
Pişpek 173
Pizali 140
Politeist 24
Polur Mahallesi (Sivas) 135
Pont 51
Por-Koutchen Irmağı 163
Porphyrogenetos, K., 138
Porsuk 57
Priscus 161

Puçeni 163
Pulad Cink-Sâng 194
Ra'ban 62
Rabâz 112
Radloff, 162, 168
Râfizî Pavlâkîler (Pauliciens) 56
Râhat Us-Sudûr 33
Râhdâr 78
Ramazanlı Türkmenleri 72
Ramazanoğulları 72
Râvendî 33, 82, 119
Raverty 166, 172, 178, 188, 189, 190
Raynaud, G., 141, 143
Réforme 25, 45
Reinaud 167, 185
Remusat 167
Renaissance 25, 45
Renaud de Chatillon (Antakya Prensi) 140
Reşîd üd-din (İlhanlı Veziri ve Âlim) 14, 86, 191, 193, 194, 195, 196, 197, 198, 199
Rıdvan Nafiz 126
Ribâtlar 118
Riefstahl 106
Riyâziye 194
Rockhill, W., 145
Rodos Şövalyeleri 149
Roma 24, 43, 70, 77, 126, 149, 193
Romanos Diogenis 50
Rubrouck G., 128
Rum 33, 37, 49, 51, 54, 59, 67, 77, 86, 149, 152, 188
Rumlar 29, 51, 57, 60, 61, 66, 70, 128, 139, 141, 143, 152, 153, 202
Rum Beldeleri 70
Rum Dukalığı 57
Rum Halkı 152
Rum Kaynakları 56
Rum Papazları 141
Rum Ressamları 77
Rum Sûresi 29
Rum Ülkeleri 51
Rumca 141
Rumeli 83, 84, 85
Rumyantsev 97
Runciman, S., 1400
Rus 33, 128, 165
Rükneddin Kılıç Aslan 107
Sabun 115, 144, 146
Sa'deddin Köpek 67, 106
Sadeddin Köpek (Zazatın) Kervansarayı 118
Sadık İsfahanî 171
Sadr Ud-Din El-Hüseynî 55
Safevî Hareketi 33
Sagatin İstasyonu 171
Sahabe Mezarları 13
Sâhib Ata 129
Sâhib Ata Vakfiyesi 129
Sahib Fahreddin Ali 124, 131
Sâhibiye Medresesi 124, 128, 131
Sahib-i Zaman 30
Sâhib Şemseddin Cuveynî (İlhanî Veziri 132
Sahtiyan Hanı 129
Sakarya 53, 60, 62
Saklab 196
Sakyamuni Şeri'atı 173
Salâhaddin Eyyubî 63, 64
Sâliha Kadının Kabri (Kıbrıs'ta Umm Harâm'ın Kabri) 138
Saltuklu Devleti 64
Saltuklular 64
Samagar Noyan 87
Sâmân'ın Torunu Ahmed 166
Sâmânîler 21, 30, 160, 166, 168, 169, 174, 179, 181, 182, 183
Sâmânî Devleti 27, 169
Sâmânî Emîri Ebûl-Hasan Nâsr 169
Sâmânî Emîrleri 172, 182
Sâmânî Hânedânı 182, 183
Sâmânî Hükûmeti 184
Sâmânî İmparatorluğu 175, 176
Sâmânî Ordusu 177
Sâmânî Payitahtı 177
Sâmânî Sarayı 182
Sâmerrâ 203
Samsun 63, 65, 72, 128, 131, 145, 146
Samsun Limanı 66, 106, 128
Saraçlar Han 124
Sarahor Köyü 116
Sarı-Bulak 205
Sarıkamış 64

Sarı Nehir 161
Sarı Saltuk 76
Sarı Türkeşler 162, 163
Sarre, F., 106, 109, 110
Saruhan Bey 148
Sasanî 137
Sâsânî İmparatorluğu 37
Sâsânîler 24, 29
Sâsânîler Devri 32
Satranç 115
Sathas 51
Satuk (Balasagun Hükümdarı) 176
Satuk Bugra Han 14, 155, 156, 157, 158, 173, 174, 188, 191
Satuk Koca Kara Han 172
Sauvaget, J., 47, 81, 122
Sav-Tekin, Emîr 51
Sâyram 166
Sazanof (Rus Hâriciye Nâzırı) 208
Sde-Rgye Palar 177
Sebüktekin 179, 180, 181
Seferihisar 93
Seistan 169, 176, 184
Selçuk Denizciliği 66
Selçuk Devleti 48, 50, 56
Selçuk Dinarları 148
Selçuk Hanedanı 69
Selçuk Hastahaneleri 130
Selçuk İktâları 88
Selçuk İmparatorluğu 23, 32, 39, 47, 48
Selçuk Kervansarayları 12, 103, 106, 108, 121, 124, 144
Selçuk Mimarisi 131
Selçuk Mîrî Sistemi 97
Selçuk Orduları 116
Selçuk Sivası 126, 131
Selçuk Sultanları 31, 32, 33, 37, 38, 39, 41, 52, 62, 74, 98, 100, 103, 110, 125
Selçuk Toprakları 63
Selçuk Türkiyesi 67, 68, 75, 76, 79, 89, 121, 131, 134
Selçuklu-İlhanlı Devleti 70, 71
Selenge Boyları 162
Semerkand 26, 119, 162, 166, 169, 171, 173, 177, 181, 183, 184, 190, 191
Semipalatinsk 170
Sempad, R., 140
Seyahat-Nâme 205
Seydi Gazi 138
Seyit Alâeddin (Mîr Seyît Celâl'in Babası) 158
Seyit Alâeddin 158
Seyît Ali Arslan Han 158
Seyît Bahaüddin Şâmî 158
Seyît Celâleddin Bağdadî 158
Seyit Hâşim 158
Seyit Kasım Kalender 158
Seyit Nurullah 158
Seyit Yusuf 158
Shaw 155, 160
Sıbt İbn-el-Cevzî 49, 204
Sıdırga Mezraası 94
Sır-Derya 198
Sicilya 139
Sicilya Adaları 140
Si-Hia Sülâlesi 177
Simavna Kadısı Şeyh Bedreddin 75
Singan 161
Si-Ngan Sarayı 165
Sinop 57, 65, 105, 128, 146
Sinop Kervan Yolun 142
Sinop Limanı 66, 79, 106, 128
Sirkeli Mescidi Mahallesi (Sivas) 135
Sis (Kozan) 65, 146, 150
Sivas 13, 50, 60, 62, 65, 66, 67, 68, 79, 85, 106, 107, 109, 110, 114, 115, 117, 120, 121, 123, 124, 125, 126, 127, 128, 129, 130, 131, 132, 133, 134, 135, 136, 142, 145
Sivas Limanı 117
Sivas Sof (Sûf-İ Sivasî) 129
Sivas Surları 133
Sivas Yenişehri 117
Sivaslı Fahreddin 109
Skylitzes, J., 51
Sokullu Mehmed Paşa 122
Sombart 80, 134
Songlar 177
Sou-Tcheou 167
Sou-Ye 169, 170
Sökmenliler Devleti 57
Spinola Kumandan 150

St. Augustin 22
St. Louis 61
Su-Başı 187
Subaşı Medresesi 131
Suğdak (Kırım) 66, 106, 144
Sultan Hanı (I. Keykûbâd) 107
Sultan Mehmed 59
Sultan Sancar 60
Sultanhanı 110
Sulu (Türkeş Hanı) 162
Sur, Jean De (Donanma Kumandanı) 149
Suriye 30, 37, 52, 54, 56, 58, 61, 62, 64, 65, 67, 106, 117, 121, 122, 127, 137, 140, 141, 144, 145, 146, 147, 150, 152
Suriye Limanları 104
Susuz Han Ve İncir Hanı (Burdur Ve İsparta Civarında, Iı. Keyhüsrev) 106
Sübaşı (Ser-Leşker) 73
Süleyman 54, 55, 56, 57
Süleyman (Kutalmış'ın Oğlu) 53
Süleyman-Şâh (Tokat Meliki) 55, 56, 57, 63, 64, 66
Sünnîlik 32, 35, 37
Süryani /ler 37, 51, 56, 58, 77, 141
Süryanî Alfabesi 173
Şab Madenleri 145
Şah Hasan 158
Şah Veli Mescidi Mahallesi (Sivas) 134
Şâhinşâh 59
Şakîk-ül-Belhî 166
Şam Trablusu, Bk. Trablus-Şam
Şam 125, 137
Şamanî Kültürü 20
Şamanî 19, 20, 22, 23, 28, 41, 49, 55, 70, 73, 75, 76, 194, 196
Şamanî/lik/dini 18, 19, 22, 28, 29, 76
Şamanizm 20
Şane 168
Şarkî Anadolu 15, 57, 59, 66, 72, 77, 107, 117
Şarkiyat Kongresi 12
Şavşat 51
Şehnâme 194, 195, 197, 198
Şekerciler Han 124, 129
Şemsi Mescidi Mahallesi (Sivas) 134
Şems üd-din Kâşânî 195, 197
Şerâfeddin Osman Zâviyesi 132
Şerefeddin Osman 88
Şerefeddin Yezdî 133
Şerefüd-Devle, Arap Emîri 55
Şerefzah Han'ından (II. Keyhüsrev) 106
Şeyh Çoban Mahallesi (Sivas) 134
Şeyh ül-İslâmlar 83
Şia'lar 30
Şifâiye Medresesi 132
Şimal Denizi 80
Şiran 60
Şirin-Han 204
Şücaeddin Hucendî 146
T'ang -Hiang 177
T'ang Yıllıkları 169
T'ou-Kou-Hounlar 177
T'oung-Houng = Tokha 186
Taberî 193
Taberistan Valisi 169
Tâceddin Mahmud Hanı 130
Ta-Chi-Lhoun-Po 164
Tacik 34
Taeschner, F., 70, 111
Tahrir Defteri 117
Talas Suyu 26
Talas 26, 169, 170
Tanglar Sarayı 163
Tanglar Sülâlesi 160
Tanrı 19, 20, 28, 33, 34, 49, 164
Tanrı Dağları 166
Tanzimat 36
Taraz 166, 167, 169, 170, 171, 173, 177
Tarbagatay 163
Tarım 186
Tarsus 52, 55, 56, 67, 146, 150
Tasavvuf 21, 27, 33, 42, 123
Tasavvuf Erbabı 27
Taşkent 159, 191
Taşkent Memleketleri 168
Taşkent Seyitleri 158
Tatarlar 112
Tavuk 204, 205
Tavuk Çayı 205
Tavuk, Bk. Dakuk
Taycu 87

Tâzgun 160
Tchéné (Çene=Kurt) 168
Tchouktah Reşid 159
Tebriz 125, 128, 134, 194
Teke (Antalya) 153
Teke Bey (Antalya Emîri) 149, 151
Tekrit 203, 205
Tel-Hamdûn 141
Temliknâme 94
Terken Hatun Medresesi 131
Tezkire 14
Theodore Gabras 57
Thoros (Kilikya Ermeni Prensi) 62, 140, 152
Tibet 160, 167, 185, 193
Tibet Devleti 160
Tibetliler 162, 163, 164, 165, 166, 170, 173, 175, 177, 185, 190
Tibet Türkleri 185
Ticâret Kervanları 27, 78
Ticâret Yolları 69, 103, 136
Timâr 73, 124
Timur 135
Timür /lüler 40, 69, 87, 133, 199
Timür-Taş Noyan 69
Togan Han 178, 179, 187, 188
Togan Han Kabîleleri 188
Togan Tekin 171
Tokat 63, 106, 107, 117
Tokha 186
Tokmak 173
Tokmak Kapusu Mahallesi (Sivas) 135
Tokmak Mahallesi (Sivas) 135
Toktamış 97
Tonberg 172
Tonyukuk 20
Topo (Şark Türkleri Hanı) 173
Toprak Tepe 133
Toroslar 52, 144
Tosr Geçidi 170
Tou-Kiu 161
Toy 36, 98
Toz-Kümbet 205
Töles'ler 161, 162
Trablus-Şam 150, 152
Trabzon 57, 66, 67, 72, 77
Trabzon Kırallığı 79
Trabzon Komnenosları 66
Trabzon Rumları 42, 128
Ts'adam 177
Tuğrul-Beg (Selçuk Sultanı) 39, 48, 54
Tu-Kiu'ler 168
Tukyu Hanları 168
Tulu Han 163
Tuna 49
Tuna Bulgarları 23, 27
Tuna Boyları 18, 23, 195
Tunguz 161
Turan Neşriyat Yurdu 15
Turfan 157, 161, 164, 177, 185, 188
Turfan Bölgesi 164
Tus 179
Tutak 54
Tutgavul 78
Tutuş (Şam Meliki) 56
Tuzla 139
Türk Denizciliği 71
Türk Donanması 142
Türk Halıları 129
Türk Kavimleri 14, 161, 196, 197
Türk Lirası 87
Türk Muhâcereti 48, 50, 52, 203
Türk Ocağı 14
Türk Oymakları 164
Türk Rahipleri 18
Türk Tâcirleri 64
Türkeş Hakanları 167
Türkeş Payitahtı 170
Türkeş Hanı Sulu 99
Türkeşler (Sarı ve Kara) 161, 162, 163, 169, 170, 171
Türkistan 12, 18, 21, 26, 27, 49, 50, 70, 106, 115, 118, 119, 155, 157, 159, 166, 167, 171, 174, 180, 191, 194, 195, 196, 198, 203
Türkiye 12, 14, 15, 37, 38, 42, 45, 47, 53, 55, 60, 63, 64, 65, 73, 76, 78, 80, 81, 82, 83, 84, 85, 86, 87, 90, 91, 94, 95, 103, 104, 105, 106, 113, 115, 117, 119, 121, 125, 127, 129, 132, 134, 135, 136, 142, 143, 144, 145, 147, 149, 152, 153, 195, 201, 202, 205, 206, 207, 208, 209

Türkiye Selçukluları 15, 39, 53, 73, 78
Türkiye Selçukluları Devleti 48, 53, 54, 56
Türk-Karluk İmparatorluğu 190
Türk-Karluk Sülâlesi 191
Türkmen Babaları 76
Türkmen Beyleri 69, 71, 88, 99, 147
Türkmen Beylikleri 71, 72
Türkmen Devletleri 89
Türkmen Halkı 204, 206
Türkmen Kütleleri 53, 70
Türkmen Muhâcirleri 49
Türkmenistan 97
Türkmenler 48, 50, 54, 61, 63, 64, 66, 67, 68, 69, 70, 72, 97, 98, 134, 145, 151, 198, 203, 205, 207
Tyr, Guillaume De 140
Ubâde El-Sâmid(Sahabeden) 137
Uc Gâzileri 56
Uc Türkmenleri 145
Uçmak 20
Ulubat 59
Ulubey Mahallesi (Sivas) 134
Uluborlu 60, 63, 71, 106
Ulu Câmi Mahallesi (Sivas) 135
Umm Harâm 138
Umm Harâm (Hz. Peygamber'in Zevcesi) 138
Umm Harâm'ın Mezarı (Kıbrıs) 139
Umm Sulaym 138
Urfa 54
Urfa Kontluğu 61
Urfalı Mathieu 50, 126
Ur-Tang Kara 159
Urumçi 162, 164
Urumçi(Pé-T'ing) 162, 163, 164
'Urva Bin Sâbit 138
Uygur (Hoei-Hô) 18, 21, 39, 77, 160, 161, 162, 167, 177, 188, 190, 193, 194, 196
Uygur Alfabesi 173
Uygur Beyliği 166
Uygurca 22, 198
Uygur Kabilesi 163
Uygur-Karahanlı Kültürü 40
Uygur Kültürü 22, 40, 196
Uygurlar 18, 21, 22, 23, 28, 30, 34, 75, 158, 161, 162, 163, 164, 166, 167, 168, 173, 177, 190, 195
Uzluk, Şahabeddin 77
Uzkent 169, 183, 188
Uz (Oğuz) 49
Uzunçarşılı 72, 106, 107, 114, 126
Ülkü Dergisi 14
Ünye 66
Ürgüb 106
Üsküdar (Chrysopolis) 55
Van Berchem 126
Van Gölü 57, 66
Vasilief, A., 51, 52
Veli Bey Mahallesi (Sivas) 135
Velid Iı., 137 (Emevî Halifesi)
Venedik 79, 150, 152
Venedik Altınları 148
Venedik Donanması 147
Venedikliler 65, 105, 141, 142, 143, 144, 147, 148, 152
Veşmegir'in Torunu Cürcan Prensi 179
Volga Bölgeleri 129
Volga Bulgarları, Bk. İtil Bulgarları
Wangen-Te 167
Wittek, P., 53, 56, 70, 71, 72, 139
Yabguluları (Yâvkiyye, Yâvgıyân) 54
Yağı-Basan (Dânişmendli Sivas Meliki) 62, 74
Yahova 19
Yahudi /ler 19, 23, 75, 79, 128, 195
Yahudi Mahallesi -Leri 128, 145
Yahya Beg Mahallesi (Sivas) 135
Yâkubî 166
Yâkut 205
Yangı 169
Yanus (Kıral) 151
Yarkent 159, 160, 171, 186
Yassı-Çimen 66
Yavlak Arslan Oğlu 92
Yavuz Sultan Selim 151
Yazıcı Oğlu 130, 199
Yedi-Su 161, 163, 165, 167, 168, 174
Yedi-Su Havalisi 96
Yengi Hisar 159, 160
Yengi-Kent Yabguları 198
Yenice 205

Yeniçeri Teşkilâtı 73
Yeni Han 120
Yenihan 107
Yenimahalle Mahallesi (Sivas) 134, 135
Yenisey Nehri 166
Yeptalit 161
Yezid II. (Emevî Halîfesi) 139
Yıldırım Bayezid 135, 151
Yınanç, Mükrimin H., 50, 53, 54, 71, 72, 148
Yıva Boyu 54
Yuan Wei İmparatorları 161
Yuannis (Isak'ın Oğlu) 59
Yuannis (İmparator) 59, 60
Yuannis Dukas 53
Yukarı Menderes 65
Yumurtalık Limanı, Bk. Ayas
Yumurtalık (Ayaş-Lajazzo) Limanı 106
Yunan 14, 24, 202
Yunanistan 14, 71, 202
Yunanlılar 13, 34, 202
Yunan Tebaası 202
Yunus Emre 75
Yusuf 191
Yusuf Arslan (Satuk Bugra Han'ın Oğlu) 158
Yusuf Kadir Han (Satuk Bugra Han'ın Oğlu) 157, 159, 185, 187, 190, 191
Yüksek-Asya 20
Yüksek Nuşâcan 185
Zâc-ı Kıbrıs 145
Zafer-Nâme 195
Zahîreddin İli 92, 127
Zahîreddin İli Hanı 130
Zâviye 33, 35, 76, 117, 121, 132
Zazatin Kervansarayı 106
Zehebî 204
Zekeriya Kazvînî 133, 134
Zeki Velidi 80
Zencefil 129
Zencirlü Kervansarayı 106
Zerdüşt 18, 21, 22, 30, 158
Zile 107, 117
Zimmîler 75
Ziyaeddin Hanı 124
Zonaras, J., 50, 53, 54, 55, 56, 57
Zürich 95

ESERİN METNİNDE GEÇEN KAYNAK KİTAPLAR

Dede Korkut Kitabı 38, 41, 42, 76, 98, 197, 198, 199
Dîvân-ı dalay, 87
Divânü Lugati't-Türk, 21
Fezâil ül-Etrâk, 203
Grandeur et decadence de l'Asie, 14
Mecma' ut-Tevârih, 189
Mecma' üt-tevârih, 177
Mefâhir ül-Etrâk, 39, 198
Mir'at üz-zaman, 49
Netâyic ül-vukuât, 83, 121
Revue des Etudes Islamiques, 12
Satuk Buğra Han Menkıbesi ve Tarih, 14
Satuk Buğra Han Tezkeresi, 27
Selçuklular Zamanında Sivas Şehri, 13
Selçuklular Zamanında Türkiye, 11, 15
Şarkî Anadolu Türk Devletleri Tarihi, 15
Tabakât, 32
Tabakat-ı Nâsırî, 166
Tarih Mülûk it-Türk, 198
Tarih ül-ümem ve'l-mülûk, 193
Târih-i Mes'ûdî, 49
Tarih-i Reşidî, 192
Tarih-i Türkistan, 198
Tarih-i Yemînî, 184
Türkiye Selçuklularında Toprak Hukuku, 12
Zâc-ı Kıbrıs, 145
Zafer-nâme, 195
Zubdat ül-nusrat, 49
Zubdet ül-Fikret, 48
Zübdet ül-fetâva, 84